

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Evženie Lukašiková

**Nové formy reportážní zprávy v televizním
zpravodajství**

Diplomová práce

Praha 2017

Autor práce: **Evženie Lukašiková**

Vedoucí práce: **PhDr. Martin Lokšík**

Rok obhajoby: 2017

Bibliografický záznam

LUKAŠIKOVÁ, Evženie. *Nové formy reportážní zprávy v televizním zpravodajství*. Praha, 2017. 108 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Martin Lokšík.

Abstrakt

Předložená práce se věnuje způsobu zpracování televizních zpravodajských příspěvků v případě čtyř celorepublikových televizních stanic. Na základě vlastního pozorování se snaží postihnout hlavní vývojové tendence v oblasti televizního zpravodajství. Podává přehled o zpravodajské rutině tak, jak je znázorněna v odborných publikacích a dodává i výsledky vlastního autorčina pozorování. Práce se skládá ze dvou částí: teoretické a praktické. První oddíl se nejprve věnuje základním součástem zpravodajství obecně, následuje detailnější pohled do zpravodajství televizního. Na závěr první části budou nastíněny vývojové trendy v televizním zpravodajství, a to v rámci vizuální a audiální složky a rovněž role reportéra v příspěvcích. Zohledněn přitom bude jak verbální projev, čili lingvistické pojetí příspěvků a vyjadřování reportérů a moderátorů, tak i stránka neverbální, čili význam reportéra jako takového a jeho úloha v rámci příspěvku. Praktická část se pak bude věnovat analýzám vybraných zpravodajských příspěvků. Opře se přitom o poznatky, získané v teoretické části, a analýza tak bude postupovat podle výše uvedených kritérií. Na základě těchto analýz se pak práce pokusí znázornit, jakým způsobem televize zpracovávají a následně zprostředkovávají události divákovi.

Abstract

Following thesis deals with the question of how the four main television channels in the Czech Republic process and create news. Based on her own observation, the author has tried to find and describe the main tendencies in the field of the television news reporting. The thesis thus gives a general overview of the newsmaking routine according to the specialized literature, but also provides the reader with the results of those observations. The work consists of two parts: the theoretical and practical. The

first part starts with the basic components of the news reporting, followed by a more detailed description of the television part. The last part of the theory includes the development trends in the television news and deals with the visual and audial components of the news as well as the role of the reporter in it. The latter includes the verbal as well as non-verbal communication, i.e. linguistics of the news and means of expression of the reporters and news anchors as well as the importance of the reporter and the part he plays in the news. The practical part analyzes given pieces of news, using the information provided in the previous part; the analysis is thus based on the above stated criteria. These analyses should then help to describe the way television works with the news and subsequently mediates it to the viewer.

Klíčová slova

televize, zpravodajství, reportáž, Prima, Nova, Česká televize, Barrandov

Keywords

television, news coverage, news reporting, Prima, Nova, Česká televize, Barrandov

Rozsah práce: 96 normostran, (tj. 30 řádků a 60 úhozů na řádek), tedy 158 tisíc znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne

Evženie Lukašiková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala mému vedoucímu práce PhDr. Martinu Lokšíkovi za poskytnutí mnoha cenných rad a nápadů, bez kterých by tato práce nemohla vzniknout.

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK
Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:

Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta:

Lukašiková Evženie

Razítko podatelny:

Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta:

2015/2016

E-mail diplomantky/diplomanta:

Evzenie.lukashyk@gmail.com

Studijní obor/forma studia:

Žurnalistika, prezenční

Předpokládaný název práce v češtině:

Nové formy reportážní zprávy v televizním zpravodajství

Předpokládaný název práce v angličtině:

New Forms of Reporting in the TV News

Předpokládaný termín dokončení

LS 2016/2017

Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (max. 1800 znaků):

Práce si klade za úkol postihnout současné trendy ve vývoji v oblasti televizního zpravodajství, konkrétněji reportážní zprávy. Tyto trendy budou znázorněny na konkrétních příkladech reportážních zpráv, vybraných z hlavních českých televizních stanic.

Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (max. 1800 znaků):

Teoretická část se bude zabývat zákl. součástmi zpravodajství, zmíněna bude stručná historie zpravodajství u nás, jež bude navazovat na současný vývoj spojený s nastíněním nových trendů tak, jak jsou uvedeny v naučené literatuře. Jejich skutečné užití, příp. rozsah použití jiných inovativních prostředků, bude sledováno ve druhé, analytické části práce.

V souvislosti s rychlým rozvojem v oboru dochází také k problémům v určení terminologie – jednotlivé prvky jsou označovány spíše žargonem, používaným uvnitř skupiny.

Analytická část bude rozebírat nové trendy v následujících kategoriích:

- Výrazové prostředky
- Pojetí obrazu – grafika, obrazové informace
- Pojetí zvuku a jeho propojení s obrazem – audiovizuálnost
- Nové prvky spojené s technologickým pokrokem – použití dynamických druhů kamer (dróny, efektové kamery, mobilní kamery), plazma, grafika a virtuální realita, ...
- Role reportéra v příspěvku a jeho projev
- Možné eticky a morálně sporné momenty v aktuálních reportážních zprávách

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

1. České zpravodajství:

- a. Typologie zpravodajství
- b. Stručná historie zpravodajství u nás

2. Reportážní zpráva v rámci zpravodajství – vymezení žánru, pojmenování, kompozice, základní stavební prvky (a/synchron, stand up, ruchy a gerojše, vizuální stránka, postava redaktora)
3. Nové prvky v reportážní zprávě (inovace výše uvedených základních stavebních prvků)
4. Analytická část: rozbor vybraných reportážních zpráv
5. Závěr

Vymezení podkladového materiálu (např. titul periodika a analyzované období):

Vybraný týden v I. čtvrtletí roku 2017

Metody (techniky) zpracování materiálu:

Výzkum bude proveden na základě systematického sledování reportážních zpráv v hlavních zpravodajských relacích celoplošných televizí v České republice (ČT, TV Nova, FTV Prima a TV Barrandov), přičemž budou výběrově dokumentovány typy reportážních zpráv relevantních pro tuto práci. Tyto zprávy budou poté charakterizovány a analyzovány ve výše uvedených kategoriích.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

Carroll, Victoria McCullough. *Writing News or Television. Style and Format*. Iowa State University Press, 1997. ISBN 0-8138-2533-4.

Lanson, Jerry a Barbara Croll Fought. *News in a New Century. Reporting in an Age of Converging Media*. Pine Forge Press, 1999. ISBN 0-7619-8506-9.

Mayeux, Peter E. *Broadcast News. Writing & Reporting*. McGraw-Hill, 1996. ISBN 0-697-20151-1.

Osvaldová, Barbora a kol. *Zpravodajství v médiích*. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1899-9.

Trampota, Tomáš. *Zpravodajství*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-096-8.

Vambera, Karel. *Vzestupy a pády české televizní techniky*. Praha: BEN-Technická literatura, 2014. ISBN 978-80-7300-5.

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let):

Datum / Podpis studenta/ky

24. 5. 2016

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzují, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému

oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

PhDr. Martin Lokšík

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

.....

Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT **VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ** A VE **DVOU** VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNY FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI **VYZVEDNOUT** V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A **NECHAT VEVÁZAT** DO OBOU VÝTISKŮ DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE NA IKSŽ SCHVALUJE VEDOUcí PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY.

Obsah

ÚVOD.....	12
1. ZPRAVODAJSTVÍ.....	12
1.1. TELEVIZNÍ ZPRÁVA.....	15
1.1.1. Audiovizualita	16
1.1.2. Jazyk zpravodajství	17
1.1.3. Zpravodajské relace.....	17
1.1.4. Moderní vývojové trendy.....	25
1.2. ZÁKLADNÍ POJMY V TELEVIZNÍM ZPRAVODAJSTVÍ	27
1.2.1. Obrazová složka	27
1.2.2. Pojetí zvuku – audiální složka	30
1.2.3. Role reportéra	31
1.2.4. Technický pokrok	37
2. METODOLOGICKÁ VÝCHODISKA	40
2.1. VÝZKUMNÉ TÉMA.....	40
2.2. METODA VÝZKUMU	40
2.3. VÝZKUMNÁ OBLAST	41
2.4. VÝZKUMNÉ OTÁZKY	42
3. ANALÝZY	43
3.1. PONDĚLÍ 20.3.2017.....	43
3.1.1. Prezident Miloš Zeman na návštěvě Olomouckého kraje.....	43
3.1.2. Obvinění Romana Janouška.....	47
3.2. ÚTERÝ 21.3.2017	51
3.2.1. Nárůst počtu obyvatel v ČR.....	51
3.2.2. Řezání rohu nosorožci	54
3.3. STŘEDA 22.3.2017.....	58
3.3.1. Zemřela Helena Štáchová.....	58
3.4. ČTVRTEK 23.3.2017	61
3.4.1. Věra Špinarová v kritickém stavu v nemocnici	61
3.4.2. Kevin Dahlgren odsouzen na doživotí.....	64
3.5. SOBOTA 25.3.2017	68
3.5.1. Poslední rozloučení s Miloslavem Vlčkem.....	68
3.5.2. Změna času	76
3.5.3. US Konvoj projíždí Českou republikou	79
3.6. NEDĚLE 26.3.2017.....	85
3.6.1. Kontroly na tržnici Sapa	85
3.6.2. Protikorupční protesty v Rusku	89
3.6.3. Bohuslav Sobotka v nemocnici	95
4. SHRUTÍ.....	98
5. ZÁVĚR/SUMMARY.....	105
POUŽITÉ ZDROJE	108

Úvod

Téma nových forem reportážní zprávy v televizním zpravodajství jsem si vybrala, protože mě fascinuje rychlý vývoj v oblasti televizní tvorby zpravodajství, jenž je v oblasti mediální komunikace relativně novým druhem. Přestože se jako „nové médium“ v současné době označuje internet, neuplynulo od odvysílání prvních televizních zpráv ani sto let, což je v měřítku tisíciletí vývoje lidské komunikace zanedbatelná doba. Způsob vysílání se do dnešního dne proměňuje a vyvíjí, mimo jiné i vlivem již zmíněného internetu; vznikají nové žánry, mění se způsoby prezentace událostí, vývoj techniky poskytuje mnohem více možností divákovi přiblížit dění dnes již téměř v reálném čase. I vlivem tohoto rychlého vývoje neexistuje téměř žádná literatura, která by téma televizního zpravodajství rozsáhle mapovala, alespoň co se českého prostředí týče. V rámci výzkumu jsem se tedy musela spolehnout především na vlastní pozorování. Především mě zajímalo, jak se podoba současného zpravodajství v českých televizích promítá do vizuální a audiální podoby zpráv a zda došlo k posunu role reportéra z neutrální role směrem k agitátoru veřejnosti a bojovníka za její práva.

1. Zpravodajství

Reportážní zpráva jako součást televizního zpravodajství je předmětem předložené diplomové práce. Z tohoto důvodu bude v následující pasáži definováno zpravodajství a jeho televizní odvětví.

Zpravodajství definuje Osvaldová a kol. jako spojení dvou různých oblastí: je jím novinářská činnost, čili sbírání informací a jejich výběr, stejně jako pozdější výsledek této činnosti, neboli předávání informací veřejnosti „prostřednictvím specifických žurnalistických projevů“ (Osvaldová a kol. 2001, s. 21).

Základem zpravodajství jsou fakta a události. Ty by měly být zasazeny do širšího společenského kontextu a přispívat k rozvoji společnosti tím, že budou zprostředkovávat rozmanité informace ze všech oblastí společenského života. Zpravodajství tak má přispívat k utváření vlastního názoru publika, a usnadňovat orientaci ve světě, avšak nenahrazuje vědění samotné, kterým musí veřejnost disponovat již při příjmu a třídění těchto informací.

Jednou ze základních zpravodajských hodnot je objektivita. Tento termín je v oblasti zpravodajství velmi diskutovaný a existují na něj různé názory; mezi nimi i ten, že jako taková vlastně neexistuje. Jakékoli podání reality totiž předpokládá její uchopení

určitým způsobem, který zrcadlí vzdělání, znalosti a zkušenosti jedince podávajícího informace o realitě, čímž dochází k jejímu zkreslení. Už jen výběrem tématu a úhlu pohledu vylučujeme, že podání reality bude stoprocentně objektivní. Dále podání skutečnosti nevyhnutelně ovlivňujeme výběrem slovních prostředků, médií, kterými informace přenášíme, a v neposlední řadě i tou skutečností, že žádný člověk není schopen hodnotit zcela nezájatě.

I přes tyto překážky je však objektivita nutným předpokladem pro tvorbu zpravodajství. Pro účely této diplomové práce si proto stanovme, že objektivita spočívá v nezaujatém podávání fakt. Zpravodajství, na rozdíl od publicistiky, nesmí tlumočit názory novináře. Proto je dále rovněž zapotřebí, aby bylo vyvážené, přesné a nepředpojaté. Předkládané informace se musí ověřovat nejméně ze dvou zdrojů a musí být podány jasně a srozumitelně. Dalšími důležitými body je aktuálnost a včasnost zprostředkování zprávy. Důraz se klade především na to, aby se zpravodajství týkalo právě probíhajících dějů, nebo alespoň těch, u kterých se v nedávné době objevují nové poznatky. Zpravodajství nemusí hledat mezi jednotlivými zprávami souvislosti.

Vzhledem k důrazu na aktuálnost má zpravodajství rys pomíjivosti, ale i neukončenosti. Média totiž musí zprávu vydat, i když na ni v dalších okamžicích bude navazovat další vývoj. V tom okamžiku by se však předchozí informace jevila již jako zastaralá (Osvaldová a kol. 2001, 21).

Sdělování informací publiku probíhá zažitými způsoby; vzniká tak stereotypnost, kdy jsou zprávy utvářeny pomocí neměnných postupů a mají vždy stejnou nebo alespoň podobnou formu. Na druhou stranu má však tato stejnost za následek pochopitelnost a snadnou orientaci publika. Při přílišné inovaci by mohlo dojít ke zmatení a nepřesné interpretaci prezentovaných fakt a událostí. Jako příklad můžeme uvést infotainment – spojení informací se zábavou (ze spojení anglických slov *information* a *entertainment*). Dochází při něm ke zjednodušení událostí a k jejímu omezení na ty nejdůležitější body na úkor relevance vůči společenskému dění a někdy i faktičnosti – když se přidávají fiktivní údaje, aby se zvýšila atraktivita události. Důraz se klade na personalizaci události a přiblížení prožitku publiku, proto se zapojují například živé vstupy a výpovědi očitých svědků. V infotainmentu jsou proto potlačovány výše jmenované základní zpravodajské hodnoty. Díky důrazu na zábavnou stránku zpravodajství se proměňuje rovněž způsob vyjadřování zpravodajů a moderátorů (Lokšík, přednáška LS 2015/2016).

Vývoj techniky je dalším z faktorů, který ovlivňuje vzhled a uspořádání zpravodajství. Nejedná se jen o postup v rozvoji takzvané on-line žurnalistiky a s ním spojené přesouvání zpravodajských obsahů na internet, nýbrž i o zavedení nových technických vymožeností do tradičnějších médií, jako například televize. Vývoj již zmíněného zpravodajství na webové síti však má na tradiční média také svůj vliv – promítá se například do změny formátů a žánrů; do médií se dostávají postupy a techniky patřící do internetového zpravodajství – proměňuje se grafická stránka, ale i pojetí zvukové stránky a její propojení s obrazem (Lokšík, přednáška LS 2015/2016).

Zpráva

Základním stavebním kamenem zpravodajství je **zpráva**. V následující kapitole proto bude nastíněna obecná charakteristika útvaru. Následně se kapitola zaměří na televizní zprávu.

V nejširším pojetí se jedná o nejstarší žurnalistický útvar, nejprve v ručně psané podobě a později, po vynálezu knihtisku, i tištěný. Definice zprávy je dle Barbory Osvaldové následující: „[...] žurnalisticky zpracovaná informace o něčem, co se stalo nebo nestalo, stane nebo nestane, nebo o změně nějakého stavu. Fakta, děje nebo myšlenky přitom pouze zaznamenává, sumarizuje a konstatuje.“ (Osvaldová a kol. 2001, s. 24).

Zpráva musí naplňovat alespoň některé ze zpravodajských hodnot – aktuálnost, novost, zajímavost a významnost (pro širší kruh recipientů), faktická správnost. Novota je pojmem relativním – může se jednat o absolutně nová fakta, ale připouští se i relativní novota, kdy se jedná o událost staršího data, ale vyskytnou se nové souvislosti, které událost opět učiní aktuální (Osvaldová a kol. 2001, s. 24).

Nejdůležitější otázky, na které by zpráva měla odpovídat, se v angličtině shrnují takzvanými „pěti w“: *what, who, when, where, why*. V české žurnalistice se nejčastěji cílí na čtyři první otázky, čili: *co, kdo, kdy, kde*. U delších zpráv pak přibývá i *jak a proč* (Osvaldová a kol. 2001, s. 24). Následný vývoj, jenž zahrnuje i ten technický, přidal další zpravodajská pravidla související i s druhem média, kterého se týká. Tato pravidla budou proto nastíněna v další části této kapitoly, která se bude věnovat výlučně televizním zprávám.

Zprávy lze dělit různými způsoby dle různých kritérií – pro televizní zpravodajství jsou nejrelevantnější dělení podle časového horizontu (jednorázové, průběžné, nebo předem naplánované) či z hlediska způsobu psaní zpráv. Zde rozlišujeme celkem čtyři druhy: akcentující, logický, chronologický a příčinný, též zvaný kruhový. Akcentující

kompozice je vybudována kolem jednoho, nejvýznamnějšího okamžiku celé zprávy, od kterého se odvíjí její zbytek. Vzhledem k charakteristice televizního vysílání se jedná o velmi vhodné pojetí, které se však může dostat až do bulvární polohy. Logický postup hledá především odpověď na otázku *proč* vzhledem k události. Mezi jejími jednotlivými aspekty hledá příčinný vztah. Zpráva v tomto pojetí má dvě části – úvodní odstavec neboli čelo (obsahující nejdůležitější aspekty události) a tělo (pokračování zprávy, které ji rozšiřuje a doplňuje kontextové informace). Tento způsob takzvané obrácené pyramidy umožňuje krácení zprávy odspoda, aniž by přitom ztratila na informační hodnotě. Tento postup se však netýká audiovizuálních médií, kde je zpráva kvůli odlišnému způsobu vnímání divákem stavěna jinak. Třetí, chronologický způsob, událost pojímá tak, jak časově probíhala, a v televizi se používala hlavně v jejich začátcích, kdy byla ovlivněna filmovou tvorbou. Využití nachází dodnes převážně jen ve sportovním zpravodajství. Kruhová kompozice zprávu pojímá jako dramatické dílo – obsahuje expozici, jádro a vyvrcholení. Při tvorbě zprávy v této kompozici se tak používají výrazové prostředky kamery a práce se zvukem a obrazem, které jsou pro zpravodajství méně obvyklé. Využívá se jich k dosažení optimálního efektu. Tento uzavřený, nezávislý celek je nejčastěji uváděn moderátorem (Osvaldová a kol. 2001, s. 25f. a 82f.).

1.1. Televizní zpráva

Televizní zpravodajství je „vyprávění v obrazech“ (Osvaldová a kol. 2001, s. 73). Specifikem zprávy, přenášené prostřednictvím televizních technologií, je její audiovizualita. To znamená, že na recipienta apeluje prostřednictvím zrakových a zároveň sluchových vjemů. Zahrnuje v sobě kombinaci pohyblivých obrazů, mluveného slova a zvuků. Jedná se tak o zatím nejkompexnější zprostředkování informací o světě. Prostředky, používané k přenášení informace divákovi, tak můžeme rozdělit do dvou kategorií – **obrazové** (vizuální) a **zvukové** (audiální). Obrazová složka zahrnuje nosiče obrazového záznamu (fotografie, film, video nebo přímý přenos), syntetickou počítačovou grafiku (například trikové efekty či virtuální realita), dekorace a psaný text. Zvuková složka zahrnuje především mluvené slovo (komentář, synchronní výpověď v rozhovoru, asynchronní promluvy, takzvané „stand-upy“ – tyto pojmy budou vysvětleny dále v této práci) a reálné zvuky a ruchy prostředí. Patří do ní i hudba a ticho, avšak tyto složky se vyskytují mnohem menší měrou.

Důležitým prvkem televizního zpravodajství je i neverbální (paralingvistická) složka – mimika a výrazy obličeje, gestikulace, dikce a tón mluvy, držení a pohyby těla, ale i volba oblečení (Osvaldová a kol. 2001, s. 74).

1.1.1. Audiovizualita

Spojení obrazu a zvuku je specialitou televizního zpravodajství. Mluvené slovo a ruchy doprovázejí vizuální záběry, dávají mu další význam a vytváří tak harmonický celek, který divákovi přináší význam zprávy.

Zpravodajský příspěvek má obvykle délku kolem dvou minut. Příspěvek proto musí být kompaktní, věcný, stručný, jasný a srozumitelný, aby jej divák i za tak krátkou dobu mohl pochopit, a hlavně aby byly zodpovězeny všechny základní zpravodajské otázky. Audio i vizuální stránka zprávy musí být vyvážena tak, aby působila na diváka přirozeně. Vše, co se objeví v záběrech, by mělo být doprovázeno příslušným zvukem, neplatí to však obráceně, čili zvuky nemusí být pokaždé vizualizované.

Kombinace obou složek zpravodajství je ztížená o to, že divák vnímá i sestříhané záběry poskládané za sebou jako plynulý celek, kdežto zvuk musí být stále plynulý, aby nepůsobil rušivě. Pokud se tak v příspěvku objevuje mnoho krátkých sestříhaných záběrů za sebou, musí být například ruchy ztišeny a potlačeny do pozadí, kde tvoří kulisu. Pokud to zpráva dovoluje, natáčí se i dlouhé panoramatické záběry s plynulým zvukovým doprovodem.

Mnohem méně používaným typem zvuku je hudba. Do zpravodajského příspěvku jako takového se zpravidla vůbec nezařazuje, pokud se netýká vyloženě obsahu zprávy. Hojně se však využívá při skladbě zpravodajských pořadů jako například úvodní znělka, předěl mezi jednotlivými příspěvky, upoutávky, headlines. Zpravodajství dynamizuje a přitahuje divákovu pozornost, rozbíjí případnou monotónnost sledu příspěvků po sobě.

Co se obrazové složky týče, využívají se ve zpravodajských příspěvcích autentické, bezprostřední záběry, které nezkrslují situaci. Podávanou realitu nedeformují ani ji nepodávají dvojznačně. K tomu se využívá především objektivních záběrů v úrovni lidských očí, případné nasvícení sleduje přirozený pád světla a nezdůrazňuje jednotlivé skutečnosti či předměty. Stříhy jsou jasné, ale jednotlivé záběry mají souvislost (Osvaldová a kol. 2001, s. 74).

1.1.2. Jazyk zpravodajství

Vzhledem k potřebě zkonstruovat příspěvek co nejhutněji, nejpřesněji a nejuvěčněji se i jazyk ve zpravodajství řídí pevně danými pravidly. To je dáno i tím, že je zpravodajství složeno z více příspěvků za sebou, které nutně mají krátkou stopáž a musí se vejít do jednoho zpravodajského celku. Audiovizuální zpravodajství se vyznačuje tím, že se divák k vyřčené větě ihned nemůže vrátit a přehrát si ji, tak, jako si může čtenář znovu přečíst nesrozumitelnou větu v novinách. Posluchači zpráv mají rovněž méně trpělivosti než čtenáři novin, protože nezajímavé pasáže nemohou přeskočit a číst to, co je zajímavá více. Zpráva tak musí zaznít jasně a představit pouze základní fakta (Mayeux 1996, s. 8). Text zpráv pro televizi se píše pro uši, ne pro oči; musí tedy znít přirozeně a neobsahovat příliš šroubované fráze a neznámé výrazy. Místo toho se hojně užívá krátkých a výstižných slov postavených do jednoduchých vět, nejčastěji v přítomném čase; slovesa jsou v činném rodě, přídavná jména strohá a přesná, vystihující charakteristiku popisovaného jevu (Carroll 1997, 33f.). Zpravodajství je vyváženým kompromisem mezi přílišným zjednodušením na jedné straně a použitím učených a neznámých výrazů a překombinovaných vět na straně druhé. Mluvené slovo se vztahuje k obrazovému materiálu, popisuje jej a vysvětluje, popřípadě podává kontext k tomu, co divák vidí. Nechává však vyniknout i obraz samotný tím, že v určitý okamžik přestane. Proto je textový komentář vždy přizpůsoben obrazovému materiálu (Osvaldová a kol. 2001, s. 78).

1.1.3. Zpravodajské relace

Televizní zpravodajství je jednou z nejdůležitějších součástí téměř každé televizní stanice. Má pevně daný začátek, konec a vysílací čas, během kterého v přímém přenosu informuje o vybraných důležitých událostech dne. Většina kanálů rovněž zařazuje televizní zprávy do hlavního vysílacího času (takzvaný *prime time*) (Osvaldová a kol. 2001, s. 79). Zpravodajství přenášené televizí je aktuální, flexibilní a často se přizpůsobuje nejnovějšímu vývoji událostí, kdy může přinášet aktuality i živě přímo z místa dění. Existuje více typů televizního zpravodajství – odlišují se hlavně žánrem (zevšeobecněný model určitých textů, řada sdílených konvencí), kompoziční formou (osobité vypravěčské a stylistické postupy, které jsou vlastní pouze zpravodajství) a formátem (uspořádání do ustálených programových typů). (Minářová 2011, s. 76, Osvaldová a kol. 2001, s. 79). Výsledný vzhled zpravodajství však tvaruje i druh televizní stanice (z hlediska způsobu financování i zaměření), technické možnosti,

spolupráce s jinými – hlavně zahraničními – stanicemi a s tím související výměna informací a v neposlední řadě i mimožurnalistické faktory jako například politická situace v zemi (Osvaldová a kol. 2001, s. 79).

Zpravodajství lze dělit podle různých kritérií rozličnými způsoby: geograficky na regionální versus celostátní, tematicky na všeobecné, domácí, zahraniční, ekonomické, sportovní, dopravní apod., či sociodemograficky: zprávy ve znakové řeči, burzovní zprávy, vždy se zaměřením na vybranou skupinu obyvatel.

Nejvíce používané formáty v současné době jsou krátké zpravodajské pořady a hlavní zpravodajské pořady.

Krátké zpravodajské pořady jsou kratší úseky zpravodajství opakující se několikrát v průběhu dne. Mají vlastní úvodní a finální znělku a obsahují zhruba pět až šest příspěvků uváděných moderátorem. Celková doba trvání je kolem pěti minut; některé stanice tyto pořady ještě zkracují a místo příspěvku věnují každé události jen jednu nebo dvě úderné věty. **Hlavní zpravodajské relace** shrnují vybrané události uplynulého dne a bývají, jak již bylo zmíněno, zařazeny do hlavního vysílacího času kolem 19. hodiny. Pokrývají dění domácí, zahraniční a v případě některých stanic i sportovní. Existují však i stanice, které sportu vyčleňují vlastní zpravodajskou sekci. Meteorologické zpravodajství je u všech televizí oddělené. Délka hlavní relace se v České republice pohybuje od 15 minut až do hodinové stopáže. Příspěvky zahrnují původní obrazové zprávy dané televize, audiovizuální materiál přejatý u zahraničních agentur, telefonáty a přímé vstupy zahraničních zpravodajů. Zprávy uvádí a doprovodným slovem doplňuje moderátor ze zpravodajského studia. Hlavní zpravodajská relace má rovněž vlastní znělku, jednotnou grafiku a další poznávací znamení daného kanálu i pořadu jako takového.

Pořadí a výběr zpravodajských příspěvků se na jednu stranu řídí obecnějšími zpravodajskými hodnotami, na druhou stranu má každá televize svá pravidla, kterými se řídí při selekci zpráv a jejich následné hierarchizaci (Osvaldová a kol. 2001, s. 79f.).

Druhy zpravodajských příspěvků

Tato oblast není z teoretického hlediska zevrubně prozkoumaná; v českém kontextu neexistuje literatura, která by vyčerpávajícím způsobem vysvětlila typologii příspěvků, které se v televizi v současné době vyskytují. Jednou z příčin je i nestálost a rychlá proměna stávajících žánrů a s tím spojená jejich neuchopitelnost. I díky technickému vývoji se jednotlivé žánry neustále posouvají, vyvíjí a mění. Následující část této práce se přesto pokusí přinejmenším nastínit současnou situaci zpravodajství na českých

obrazovkách. Uvedené informace byly čerpány z přednášek pana doktora Lokšíka a z vlastního sledování.

Žánry se v zásadě dají rozdělit do dvou obsáhlejších skupin – studiové a příspěvkové, čili televizní zprávy, i když i zde dochází do jisté míry k prolínání jak v rámci jedné skupiny, tak i vně ní – například když studiové pořady využívají z velké části i příspěvků natočených.

Studiové žánry

Do této kategorie řadíme především jeden z nejnovějších televizních žánrů spojený s vývojem techniky v moderní době zvaný **plazma**. Moderátor ve studiu v živém vstupu komentuje události a používá plazmovou obrazovku k lepší prezentaci a znázornění fakt; vysvětluje souvislosti a poukazuje na nesrovnalosti. Plazma má nejrůznější způsoby použití, od pouhého promítnutí grafu na obrazovku k dokreslení kontextu až k takovým formám, kdy je plazmová obrazovka hlavním nástrojem zpravodajského pořadu. Tohoto postupu využívá například Česká televize v pořadu *Události*, komentáře, kdy moderátor divákovi ústně podá úvod do problematiky a na plazmové obrazovce se simultánně promítá doplňující informace například ve formě twitterových příspěvků či citovaných projevů zúčastněných osob, infografik, map či videí a jiných příspěvků z internetu. Plazma se rovněž využívá k promítání reportážních zpráv vztahujících se k probíranému tématu. Tento postup je názornou ukázkou propojování jednotlivých útvarů televizní tvorby v jednom pořadu. U interaktivních pořadů, jako je například Hyde Park, kde mají diváci možnost klást hostům otázky v přímém přenosu, se jejich dotazy zobrazují právě na plazmové obrazovce.

Dalším studiovým žánrem, využívaným televizemi k probírání aktuálních témat, je **zpravodajský rozhovor**. Za televizní rozhovor či interview je často mylně považován jakýkoliv dialog ve formě otázek a odpovědí realizovaný prostřednictvím televize; tak jej totiž často slangově označují i samotní redaktoři mezi sebou. Ve skutečnosti se ale zpravodajským rozhovorem nazývá jen konverzace moderátora s hostem, se kterým se spojil pomocí telemostu nebo videohovoru, popřípadě se může jednat i o živý vstup dotazované osoby z místa do studia. Dotazovaný odpovídá na několik otázek položených moderátorem, vztahujících se k danému tématu. Obvykle rozhovoru předchází zpracování tématu ve studiu, například s pomocí již zmíněné plazmové obrazovky či předtočeného příspěvku. Rozhovory ve studiu či ostatní nemonologové projevy, jako například anketa náhodných kolemjdoucích na ulici, která doplní jednu ze

zpráv, nebo telefonický či videohovor s kompetentní osobou na dané téma, se do tohoto žánru nezařazují. Některé publicistické či zpravodajské pořady využívají kombinace různých typů rozhovorů – aby zajistily přítomnost co největšího počtu osob, relevantních pro dané téma, některé hosty pozvou přímo do studia, s jinými se spojí telemostem nebo pomocí videohovoru. Příkladem může být již zmíněný pořad *Události, komentáře*, kde na jedno téma diskutuje více relevantních osob.

Obdobou takového rozhovoru je **živý vstup redaktora** přímo z oblasti, již zpravodajsky pokrývá. Zodpovídá moderátorovy otázky a přináší aktuální informace z místa dění. Nejčastěji se při takovémto vyzpovídání využívá opět plazmové obrazovky, na které se reportér objevuje – v průběhu rozhovoru se na další část plazmy často promítají doprovodná videa a fotografie k tématu.

Posledním studiovým žánrem je **redaktor ve studiu**, který za pomoci moderátorových otázek zprostředkovává informace ohledně události či tématu, kterému se věnuje, popisuje stav situace na místě, reflektuje názory místního obyvatelstva, apod.

Příspěvky

Druhá skupina zpravodajských žánrů se dá nazvat shrnujícím názvem příspěvek. Jejich základní jednotkou je televizní zpráva, která se definuje jako „pohotová, věcná, stručná a přesná informace o společensky důležitých, významných nebo zajímavých událostech, zaznamenaných v jejich audiovizuální syntetické podobě“ (Osvaldová a kol. 2001, s. 81).

Právě audiovizuálnost je nejdůležitějším prvkem televizní zprávy, a odlišuje ji tak od zpráv jiných typů médií. Vzhledem k tomu, že se s technickým vývojem rozšiřují i možnosti vysílání těchto zpráv, dostává se tento druh čím dál více do popředí – velkou výhodou je možnost vysílání události přímo v jejím průběhu, kdy je divák jejím přímým svědkem. S tím souvisí i další televizní specialita, a to neexistence časových rozdílů mezi jejími jednotlivými složkami. Například reportáž patřící do dané zprávy mohla být natočena předem, vysílá se ale v rámci jednoho vysílání hned vedle živého vstupu moderátora či redaktora. V tomto případě mluvíme o specificky televizní zpravodajské přítomnosti.

Ačkoliv byl vznik televizní zprávy z velké části ovlivněn jinými médii jako například filmovou produkcí (televize převzala od filmu jak jeho technologii, tak i základní audiovizuální jednotku, filmový šot) nebo i rozhlasem a tiskem (od nich převzala zpravodajské postupy), následným technologickým vývojem získalo televizní

zpravodajství svoje specifika. To se týká hlavně pokroku v oboru elektroniky a v poslední době čím dál více oblastí zasahující digitalizace. Digitální zpravodajství (DNG – Digital News Gathering) spočívá v tom, že veškeré procesy spojené s tvorbou a šířením zpravodajství probíhají prostřednictvím počítačů. Tento stále probíhající soubor technických změn mění revolučním způsobem dosavadní podobu zpráv – některé žánry zanikají, jiné jejich vlivem mění svoji podobu. Dalším velkým posunem je v této souvislosti rozvoj internetu a průnik televize na tuto platformu a obráceně. (Osvaldová a kol. 2001, s. 86f.)

Druhy televizní zprávy

Jak již bylo řečeno, tato tematika je těžko uchopitelná právě z toho důvodu, že se televize neustále vyvíjí, a s tím se proměňuje i podoba televizních zpráv; vznikají nové žánry a staré se mísí dohromady. Avšak i v této éře změn se dají najít určité orientační body, podle kterých se zprávy dají roztrždit (Osvaldová a kol. 2001, s. 84).

Headlines

Součástí téměř každé zpravodajské relace je úvodní přehled zpráv, čtený moderátorem v rychlém sledu. Tzv. *hedlajny* (z anglického *headlines*) nastiňují téma a hlavní obsah zpráv, které budou rozebrány v průběhu relace. Jako podkladový materiál se většinou používají natočené záběry přímo z místa události.

Živé vstupy

Při tomto typu zprávy zodpovídá reportér dané televize z místa dění moderátorovy otázky. Živému vstupu, neboli *lajfu* (z anglického *live*) předchází moderátorův komentář doprovázený ilustračními záběry, nebo natočený příspěvek, který je většinou dílem reportéra, který živě vstupuje do vysílání (Kaderka & Havlík 2010, 545; vlastní pozorování).

Zpráva bez komentáře (no comment)

Při silných záběrech, které mluví samy za sebe, se doprovodný komentář nenahrává. Zpráva se tak skládá pouze z obrazového materiálu podkresleného ruchy. Nejčastěji se tento typ zprávy používá u přírodních katastrof (záběry zaplavených domů, polámaných stromů po vichřici), u pietních akcí, u novoročního ohňostroje (zde jsou ruchy obzvlášť důležité, protože dokreslují situaci a pomáhají přenést divákovi u televize tamější atmosféru), apod. Vzhledem k samotné povaze tohoto typu zprávy (zobrazuje nevšední událost) se nevyskytuje v každodenním vysílání. (Lokšík – výpisky přednášek + papír)

Pokud by jen záběry a ruchy divákovi dostatečně neobjasnil, lze obrazovou zprávu opatřit vysvětlujícím textem. Pak mluvíme o zprávě němé (obrazové). Věnuje se spíše zajímavostem než nejdůležitějším událostem dne, ve hlavní zpravodajské relaci je tak zařazována spíše na její konec. Zřídka se vyskytuje sama – nejčastěji je zařazena mezi více obrazových zpráv spojených v jeden celek a dynamizovaných hlavní hudební znělkou zpravodajského pořadu (Osvaldová a kol. 2001, s. 84).

Čtená zpráva

Základní typ zprávy, a rovněž její nejstarší druh. Její původ je spojovaný s rozhlasem. V televizním je čtená zpráva slangu označována jako *studio*. Jedná se o krátké ústní shrnutí nejdůležitějších bodů události moderátorem. Používá se zejména pro ty mimořádné a výjimečné, které se udály před několika okamžiky nebo došlo k aktualizaci dění v průběhu vysílání zpravodajství a k dispozici proto ještě nejsou plnohodnotné záběry ani bližší fakta. Aktuálně dostupné informace v tomto případě čte moderátor přímo na kameru, a to buď bez jakéhokoliv doprovodného materiálu, nebo se záběry ilustračními, popřípadě s živým vysíláním zahraničních zpravodajských agentur, které se zrovna nacházejí na místě. S nástupem mobilních kamer a se zdokonalením techniky se však objem materiálu pro zprávu zvětšuje – novináři se mohou k informacím dostat v čím dál kratším čase a natočit alespoň nějaké záběry třeba na svůj smartphone, ze kterého pak video odešlou přímo do newsroomu. U čtené zprávy z oblasti ekonomie se jako podklad často za účelem zpřehlednění používají například grafy.

Čtená zpráva existuje v různých modifikacích – může být například doplněna o synchron, o komentář moderátora mimo obraz nebo v obraze, případně mohou být tyto formy různě kombinovány (Osvaldová a kol. 2011, s. 85f.).

Je-li zpráva komplexnější a obsahuje-li více synchronů, mezi které moderátor vstupuje s vysvětlením, mluvíme o takzvaném rozepsaném CRTu. Tento druh čtené zprávy je důmyslnější a propracovanější než předchozí zmíněné. Jedná se vlastně o reportáž (viz dále), ale její jednotlivé části jsou od sebe odděleny v závislosti na tom, kde je potřeba, aby moderátor dodal komentář, kupříkladu když se událost vyvinula od doby, kdy ji reportér vypracoval a odeslal do studia.

Pokud jsou ke čtené zprávě k dispozici ruchové efekty, dají se použít, pokud nepůsobí v rámci příspěvku rušivě. Zejména pokud se ruchy vyskytují v synchronu, často narušují srozumitelnost mluveného slova a musí se zpětně upravovat. V případě, že jsou ruchy

jen součástí natáčeného materiálu a nekolidují s žádnou promluvou, používají se většinou tak, že se moderátor po dobu trvání ruchu odmlčí a poté pokračuje dál (Lokšík, přednáška LS 2015/2016).

Kombinovaná zpráva

Má strukturu obrácené pyramidy a je jedním z nejméně frekventovaných typů zpráv současnosti. Je faktografická, a tak se s největší frekvencí používá u zpráv ekonomického a politického typu. Čelo zprávy je stručné a výstižné, nabitě informacemi a nejčastěji jej prezentuje moderátor ve studiu s pomocí údajů na plazmové obrazovce (grafy, tabulky a statistiky). Po studiovém úvodu přichází samotná zpráva s doplňujícími informacemi. Hlavní roli plní audiální část, jako například komentáře nebo výpovědi osob relevantních pro dané téma, jako jsou například znalci z oboru; obrazová složka je ilustrační. V průběhu samotného příspěvku se často rovněž objevují čísla a grafy, které doplňují vyřčené informace. Protože se jedná o témata pro běžného diváka neatraktivní (například finance – půjčky a s ním spojené zadlužování se), pokouší se v ní autoři představit konkrétní příběh zasažené osoby, na kterou se také vztahují ilustrační záběry na začátku a na konci zprávy. Zpráva tak mimo informačních hodnot obsahuje rovněž lidský příběh, který má divákovi téma přiblížit (Osvaldová a kol. 2001, s. 84; vlastní pozorování).

Reportáž

Tato diplomová práce se ve své praktické části zaměří právě na reportážní zprávu, v televizní praxi zjednodušeně nazývanou reportáž či slangově *kárt* (podle zkratky CRT). Jedná se o kvalitativně nejdokonalejší typ televizního zpravodajství. Využívá různých záběrů kamery, autentických výpovědí svědků i osobní prezentace tématu redaktorem. Reportáž je typem zpravodajství, který obsahuje jak faktickou, tak i emocionální rovinu. Dynamické záběry a sestavení jednotlivých prvků reportáže představují téma v podobě, která je pro diváka atraktivní. Důležitým prvkem je i audiální složka, která podporuje dynamičnost a plynulost snímku. Reportážní zpráva má uzavřenou skladbu a funguje jako samostatný celek, který nesmí být narušen, aby neztratil svoji celistvost. Skladebně se většinou dá rozdělit na tři části. Úvodní část, *expoziční*, slouží k tomu, aby zaujala diváka a přesvědčila jej, aby u televize setrval i nadále. K tomu může použít například překvapivé či akční záběry nebo silnou výpověď svědka. Prostřední část pak slouží k prezentaci několika nejdůležitějších fakt, týkajících se tématu a zprostředkovávajících kontext. Na závěr reportáže pak zpravidla patří shrnutí a výhled do dalšího případného vývoje situace. Od ostatních typů příspěvků se

reportáž liší zejména rozšířeným použitím filmových technik při jejím natáčení. Kamera je živá, záběry jsou akční a točí se z různých pohledů (nejen z neutrálního pohledu tzv. na úrovni lidských očí). Používají se malé, sportovní kamery jako je GoPro. Četně se využívají zvuky a ruchy, obrazový materiál převažuje nad mluveným slovem. Promluva je zpestřena slovními hříčkami (Lokšík, přednáška LS 2015/2016).

Redaktor reportáže je často uprostřed dění – do reportáže sám aktivně vstupuje v rámci stand-upů, záběrů jeho osoby v místě točení události. Stand-up může reportáž uvést i zakončit, ale i dodat více informací v jejím průběhu. Tvoří důležitou součást reportáže, protože ji oživuje a zprostředkovává kontakt diváka a redaktora. Rovněž je to redaktorova „šance objevit se v záběru“ a „dotknout se příběhů“ (Carroll 1997, s. 217). K roli reportéra v rámci reportáže viz dále.

Existuje mnoho různých druhů realizace reportáže, některé z nich se vyznačují určitými poznávacími znaky, dle kterých je lze roztřídit a pojmenovat:

Stand-up reportáž

U tohoto druhu reportáže je redaktor nejen svědkem na místě události, nýbrž diváka tématem také provází a objevuje se tak v záběru mnohem častěji. Nejvhodnější je tento typ pro zprávy z regionů nebo ze zahraničí, již méně například pro politické události. Široce se využívá například v případě, že není k dispozici dostatečné množství obrazového materiálu na běžnou reportáž. Kamera se tak soustředí hlavně na redaktora a jeho komentář. Často se objevuje v ranním vysílání, kdy reportér zpravuje o událostech z určitého místa. Jde o velmi náročný typ reportáže, který vyžaduje až herecké schopnosti a kromě toho úzkou spolupráci s kameramanem, synchronizaci více různých pohybů jako je chůze, manipulaci s předměty a k tomu mluvení, kdy redaktor musí mluvit nepřetržitě i deset minut v kuse. Stand-up reportáž mohla vzniknout jen díky modernímu pokroku, protože těžká, obtížně manipulovatelná technika tento typ reportáží neumožňovala (Lokšík, přednáška LS 2015/2016).

JPZ – „Jdu, Ptám se, Zkouším“

Reportér je v rámci JPZ jejím hlavním aktérem. Vstupuje do synchronu, doptává se na nejasnosti přímo v obraze, je nepřímým účastníkem děje. Jeho úkolem je zasvětit diváka do problematiky, dostat se s ním na místa, kam se běžně nepodívá, nebo všední věci ukázat z jiného úhlu. Z tohoto důvodu se tento typ reportáže nazývá také zážitková nebo koncipovaná. Kamera je i zde dynamická a subjektivní. Z těchto důvodů se jedná o typ reportáže, který občas hraničí s publicistikou. Reportérova účast v reportáži je občas tak velká, že se někdy jedná až o inscenaci – například při simulaci dopravní situace a

zkoumání reakcí opilého řidiče. JPZ většinou zpracovává témata nadčasová, nevěnuje se těm zrovna aktuálním. V případě, že jedná ve veřejném zájmu, může reportér použít i skrytou kameru (Lokšík, přednáška LS 2015/2016).

Story (HLP reportáž – „Hluboký Lidský Příběh“)

Jedná se o reportáž znázorňující silný příběh jednotlivce. Na respondenta se proto soustředí veškerá pozornost; reportér v tomto případě na kameru vystupovat vůbec nemusí. Jedná se o jakýsi medailon o dané osobě. Obsahuje znaky publicistiky i dokumentu – pracuje se s ruchy, subjektivní kamerou a emotivními výpověďmi. Reportáž však nesmí vyznít manipulativně, jde jen o vykreslení příběhu zajímavé osobnosti. Podobným způsobem lze natočit i story o věci – například o vzácné památce (Lokšík, přednáška LS 2015/2016).

1.1.4. Moderní vývojové trendy

Vzhledem k zaměření této diplomové práce se bude následující kapitola věnovat vývojovým trendům aplikovatelným na televizní reportáž. Představí tendence z následujících oborů – vizuální (způsoby prezentace obrazového materiálu), audio (použití zvuků v příspěvcích), lingvistický (jazykový vývoj v reportážních zprávách) a rovněž se zaměří na postavu a roli reportéra v příspěvcích. Na závěr budou zmíněny i technické trendy ve vývoji (použití dynamických druhů kamer – drony, efektové kamery, mobilní kamery – plazmy, grafiky a virtuální reality). Jak již bylo uvedeno výše, v televizní praxi je reportážní zpráva označována rovněž jako reportáž. Oba názvy se vyskytují i v této práci a mají tentýž význam.

Pojetí obrazu – vizuální složka

Televize je audiovizuální médium, a i přesto, že nejpodstatnější informaci se příjemci dozvídají z úst reportérů či moderátorů, tvoří obrazová složka neméně důležitou část zpravodajství. Vhodně vybrané záběry ve správné sekvenci vyprávějí příběh a poskytují tak možnost vylíčit divákovi názorně děj v několika vteřinách (Lanson & Croll Fought 1999, s. 105). Obrazová složka slouží k doplnění a znázornění vyřčeného a pomáhá utvořit kontext a atmosféru příspěvku.

Základním stavebním prvkem televizní zprávy je **záběr**. Jedná se o nositele významu obrazu a je charakterizován jeho vlastnostmi (úhlem, postavením a pohybem kamery, rámováním a kompozicí obrazu), velikostí (celek, polocelk, detail) a funkcí, kterou v rámci zprávy plní (například emotivní, symbolická či dramatizační). Záběry můžeme také rozlišovat z technického hlediska na filmové a televizní, černobílé a barevné, němé

a zvukové, pohyblivé a statické, denní a noční nebo technické a skladebné. Záběry však rozlišujeme především na základě jejich velikosti a úhlu a druhu pohybu kamery (Osvaldová a kol. 2001, s. 74).

Velikost záběru

Nejširší záběr má snímek, označovaný jako **celek**. Jeho funkce je informačně orientační, proto se nejčastěji objevuje na začátku nebo naopak na konci zpravodajského příspěvku. Diváka uvádí do děje a seznamuje jej s prostředím – místem a do určité míry i časem události. **Polocelk** je upřesněním celku. Představuje jednotlivé protagonisty a vztahy mezi nimi. Soustředí se hlavně na akci, proto se největší měrou používá pro zobrazení subjektů v pohybu. **Detail**, nejpodrobnější typ záběru, je i nejčastěji používaným druhem. Má velký emocionální a dramatizační účinek, protože diváka detailně seznamuje s hlavním subjektem a odhaluje jeho podstatu. Často se používá jako podpůrný argument či vizuální důkaz zprávy. Odpovídá tak na otázky *proč* a *jak* (Osvaldová a kol. 2001, s. 75). Jako mezistupně mezi uvedenými druhy záběrů se vyskytují také polodetail a velký detail.

Jednotlivé záběry musí být mezi sebou provázány tak, aby dohromady vyjadřovaly časovou a dějovou kontinuitu. Televize tento postup vyvinula částečně na základě filmového týdeníku, z části díky spolupráci s rozhlasem. Záběry jakožto na sobě nezávislé jednotky, prezentující části skutečnosti z určitého úhlu pohledu, se pomocí stříhové a obrazové montáže spojí v souvislý sled událostí, který divák vnímá jako plynulý celek. Tohoto principu **vizuální kontinuity** je dosaženo s pomocí takzvané záběrové triády složené z celku, polocelku a detailu. Kombinace těchto záběrů umožňuje vyprávět divákovi příběh události a zobrazit potřebným způsobem danou problematiku. Tato triáda vychází z metody práce fotoreportérů a je jedním z nejběžněji používaných prvků sloužících k zachycení události; může být různým způsobem obměňována či doplňována, především v souvislosti s rozvojem techniky a možností natáčení nových druhů záběrů (Osvaldová 2001, s. 75f.).

Úhel záběru

Základní úhel pohledu kamery, který nezkrsluje a zprostředkovává obraz přímo, je **v úrovni lidských očí**, zvaný také „normální pohled“. Jde o nejpřirozenější úhel, takový, kterým vnímáme každodenní realitu, a proto se počítá za nejneutrálnější. Z tohoto důvodu je tím nejvhodnějším prostředkem pro přenesení objektivní zpravodajské informace.

Úhel, při kterém snímáme danou osobu či předmět seshora, nazýváme **nadhled**. Tento typ záběru staví natáčenou osobu do podřízené pozice a vyvolává pocit nadřazenosti, případně, že daná osoba potřebuje péči a ochranu. Pohled z extrémní výšky nazýváme ptačí perspektiva.

Opakem nadhledu je **podhled**, čili natáčení zezdola. Zobrazení v podhledu, z takzvané žabí perspektivy, vyvolává pocit podřazenosti až poníženosti a strachu. Zdůrazňuje se tím důležitost a autorita zobrazované osoby; z tohoto důvodu se politici často nechávají natáčet z mírného podhledu (Baran & Bojanovský 1987, s. 25).

Pohyb kamery

V závislosti na tom, zda je kamera při natáčení v pohybu, nebo ne, rozlišujeme záběry **statické** a **pohyblivé**. Statická kamera snímá předměty a osoby z jednoho místa, nejlépe s použitím stativu pro zajištění optimální stability. Kamera pohyblivá se může točit kolem své osy, pohybovat se s kameramanem, může být umístěna na dopravní prostředek nebo třeba i jeřáb. S nástupem malých, lehkých kamer typu GoPro se možnosti natáčení rozšiřují – neobvyklé záběry se natáčí například přímo z helmy účastníků cyklistických závodů. V poslední době se v žurnalistice také používají malá bezpilotní letadla označovaná jako drony, na která se připevní lehká kamera, která tak může natáčet záběry z lidmi těžko přístupných míst nebo pořizovat letecké snímky, které mají mnohem nižší náklady v porovnání s tím, kdyby se na místo měl dostat vrtulník řízený pilotem s kameramanem na palubě. O dronech a problematice jejich využívání viz dále.

Za obraz jakožto za základní jednotku zodpovídá zpravidla kameraman, ten však musí úzce spolupracovat s redaktorem, natočené záběry musí totiž vždy být v souladu s jeho záměrem (Lokšík, přednáška LS 2015/2016).

1.2. Základní pojmy v televizním zpravodajství

1.2.1. Obrazová složka

Záběry pro reportážní zprávy se točí především na úrovni očí, aby nedošlo ke zkreslení obrazu. Žabí nebo ptačí perspektiva se používá pouze při speciálních záběrech, které chtějí na něco upozornit či něco vyzdvihnout. Stejný úhel záběru a stejná perspektiva se dodržují především tam, kde by jejich změna mohla znamenat narušení objektivního podání reality, například při natáčení oponenta a zástupce druhé strany.

Rovněž zoom (přibližování záběru objektivem) či švenk (horizontální či vertikální rotační pohyb kamery) se dle literatury nemá používat příliš často. Ve většině případů se

těmto záběrům lze vyhnout při použití správného střihu záběrů. Občas jsou však tyto záběry potřeba, například při sledování pohybu natáčeného objektu, pro znázornění prostorových poměrů v natáčeném prostoru nebo pro lepší orientaci představu diváka o rozmístění osob a předmětů v natáčeném prostranství. Pokud je bezpodmínečně nutné zoom nebo švenk použít, doporučuje se začít a skončit pohyb dlouhým statickým záběrem o délce minimálně deset vteřin. Později při sestřihu materiálu pro výrobu reportáže tak rovněž existuje možnost použít tyto statické záběry samotné (Boyd a kol. 2008, s. 294ff.). V každém případě se však nedoporučuje spojovat dva pohyblivé záběry za sebou, ať už švenk, zoom, nebo jejich kombinaci. Tato technika u diváka může vyvolat závrať, resp. jej dezorientovat (Boyd a kol. 2008, s. 309).

Při natáčení by se měla dodržovat logika záběrů, tj. směr a osa, dle které se záběry natáčejí. Vzdálenost a poměry mezi natáčenými záběry by měly zůstat vždy stejné, protože jejich změna diváka mate a narušuje plynulost příspěvku. Když se například točí zápas z levé strany tribuny, přemístění kamery na druhou stranu a změna stran hřiště příjemce dezorientuje (Mayeux 1996, s. 254). Této technice se říká dodržení pravidla osy; existují však možnosti, jak stranu osy změnit bez toho, aniž by se narušila plynulost příspěvku – například s pomocí střihu či vazby záběrů (Lokšík, přednáška LS 2015/2016).

Podstatné informace se při natáčení umisťují doprostřed záběru, aby na ně směřovala veškerá diváková pozornost. Nedoporučuje se však umisťovat osoby zcela přesně doprostřed záběru, nýbrž nechat je lehce stranou. V horní části záběru není zvykem nechávat příliš místa, na rozdíl od dolní části, kde se prostor využívá pro vysvětlující titulky a popisky (Lokšík, přednáška LS 2015/2016).

Nejcennější záběry jsou takové, které zanechají dojem, tzv. *money shots*. Mají diváka vtáhnout do děje, a to hned od začátku. Proto se doporučuje natáčet pokud možno záběry akční a takové, které divák nemůže sám vidět „když se dívá z okna“. Úlohou kameramana a reportéra je dostat se do míst, kam se divák běžně nepodívá, případně natočit běžné věc z takového úhlu, z jakého je za normálních okolností nevidí (White a Barnas 2010, s. 154).

Aby se novináři vyhnuli nařčení, že vybírají jen ty nejdramatičtější a nejakčnější okamžiky události, aby reportáži dodali na zajímavosti, je potřeba natáčet také materiál, který dění dodá kontext. V opačném případě totiž dojde například ke zkreslení průběhu demonstrace, pokud reportér ukáže jen několik vteřin, ve kterých došlo k násilné potyčce demonstrantů s policisty, i když celkově trvala několik hodin a zbylý průběh

byl poklidný. Obecně platí, že by se reportáž měla sestavovat dle fází, jak se událost rozvíjela, a každou fází ilustrovat určitými záběry. Televizní příspěvek tak dokáže vyprávět událost jako uzavřený celek, jako příběh, který pojme co nejobjektivněji a předloží jej divákovi (Boyd a kol. 2008, s. 297).

Záběry při interview

Zvláštní část natáčení tvoří záběry doprovázející interview. Jak již bylo zmíněno, rozhovor může probíhat ve studiu společně s moderátorem, telefonicky pouze s fotografií vyzpovídané osoby, nebo s pomocí videohovoru. Jedná-li se o interview, natáčené pro reportážní zprávu, rozeznáváme několik typů záběrů. První typ, takzvaný *two-shot* (z angl. „záběr dvou“), zaznamenává dotazovaného i reportéra při běžné konverzaci a ukazuje vztah obou účastníků rozhovoru. Lze jej natáčet mimo samotné interview. Druhý typ, celé interview, zabírá po celou dobu natáčení pouze dotazovanou osobu, a to přes rameno reportéra, od hlavy po ramena. Úhel natáčení a postavení kamery se během interview nemění. Třetím typem je prostřih na reportéra v okamžiku, když pokládá otázku. Tento druh natáčení slouží k oživení příběhu a pomáhá se vyhnout skoku v záběru. Střih na reportéra lze v krajním případě použít i v případě kritického nedostatku materiálu po natočení reportáže. Záběr na tazatele naslouchajícího odpovědi dotazovaného lze dotočit i po skončení interview. Souhlasné pokyvování hlavou „v odpověď mluvící osobě“ se nedoporučuje, neboť může působit falešně (Boyd a kol. 2008, s. 299). Další alternativou prostřihu je natáčení tematicky relevantních záběrů. Tento typ prostřihu se hodí rovněž v případě, kdy se během natáčení interview vyskytnou nové informace a není možné na rozhovor navázat na tom samém místě – často i kvůli časové tísní vyzpovídaných osob se další část rozhovoru musí natáčet na jiném místě. Tyto prostřihy napomáhají udržet kontinuitu obrazu (Boyd a kol. 2008, s. 298). Ve všech případech se však musí dodržovat výše zmíněná osa: v případě, že se v záběru objeví reportér, musí pozic kamery naznačovat, že se dívá na dotazovaného. V případě, že se budou účastníci při střihu dívat jedním směrem, vznikne dojem, že oba dva sledují třetí osobu, což je pro diváka opět matoucí (Boyd a kol. 2008, s. 299f.).

Kontinuita

Střihání příspěvků a řazení záběrů za sebe může v mnoha případech působit nepřirozeně. Již bylo zmíněno dodržování osy a opatrnost při editaci, kdy se interview s toutéž osobou natáčí na různých místech. U událostí takového typu, kdy kamera natáčí v průběhu delšího časového úseku, může dojít k drobným změnám v natáčecím prostředí, které odvedou divákovu pozornost od podávané události. Jedná se především

o následující změny: osoby s nasazenými brýlemi v jednom záběru a bez brýlí v následujícím, změna obrazu na pozadí (například webové stránky na počítači), doplňky oblečení jako šály či kravaty, které záběr od záběru mění polohu nebo zcela mizí, roztažené či zatažené záclony na pozadí, sklenice s nápoji, u kterých se stříh od stříhu mění hladina apod. (Boyd a kol. 2008, s. 301f.).

1.2.2. Pojetí zvuku – audiální složka

Nejdůležitější část zvukové složky zpráv tvoří mluvené slovo. To může spadat buď do kategorie synchronu nebo asynchronu. Při **synchronu** se audio natáčí synchronizovaně spolu s vizuálním materiálem – nahrávka reprezentuje „autentické spojení obrazu a zvuku“. V televizním slangu se synchronem označuje hlavně výpověď dotazovaných osob a svědků na televizní kameru, zahrnuje však veškeré výstupy před kamerou, které obsahuje původní mluvené slovo, takže například i projev reportéra při tzv. stand-upu – viz dále. **Asynchron** je „informační text, komentář, či doprovodné slovo redaktora.“ (Prokop 1988, s. 9) Zvuková stopa se nahrává většinou ve studiu, případně v tichém prostředí, dodatečně mimo natáčenou událost, kterou vysvětluje, příp. k ní dodává kontext a další informace. K namluvenému slovu se později ve střížně přidává obrazový materiál (Kaderka a Havlík 2010, s. 547).

Pořadí synchronů a asynchronů v reportáži není pevně dané; za jedinou zásadu by se dalo pokládat to, že synchrony musí být umístěny uvnitř reportáže, čili že se jimi nemá začínat ani končit (Kaderka a Havlík 2010, s. 547). Na pozadí asynchronu se často zachovávají zvuky a ruchy z prostředí (gerojše). Ty tvoří další část audiální složky. **Ruchy**, které se přirozeně vyskytují v natáčeném prostředí, dodávají příspěvku na důvěryhodnosti a hloubce, protože divák je schopen dění vidět i slyšet (Boyd a kol. 2008, s. 297). Zde platí televizní zásada, „to, co vidím, měl bych také slyšet, ale to, co slyším, nemusím vidět.“ (Osvaldová 2001, s. 76) Veškerá obrazová složka by tedy měla mít svůj ruchový doprovod. Nejjednodušší je nechat u obrazu ty ruchy, které byly paralelně natočeny ruchovým mikrofonom, kvůli sestřihávání jednotlivých snímků se ale může stát, že zvuk není jednolitý. Obecně je však přidávání ruchů na pozadí méně komplikované než skládání na sebe navazujících záběrů. Ruchy totiž s obrazem přímo nesouvisí, a tak je možné při editaci přidat souvislou zvukovou stopu pro všechny sestříhané záběry. Zvláštním druhem ruchu je takzvaný **gerojš** (z německého *Geräusch* – šum, šelest). Tímto pojmem se označují takové synchronní zvuky, které jsou pro reportáž zásadní, například výstřel, výkřik či pláč. Netvoří tedy pouhou zvukovou kulisu

reportáže jako ostatní ruchy, nýbrž jsou v popředí, a když zní gerojš, ostatní zvukové stopy (například asynchron) nejsou spuštěny.

Jen velmi zřídka by se v příspěvcích měla vyskytovat **hudba**. Ve dnešní době se často používá pro dramatický efekt. Ve zpravodajství mimo reportáže se však využívá celkem často ve znělkách na úvod pořadu, při předělech mezi příspěvky, na konec pořadu atd. (Lokšík, přednáška LS 2015/2016)

Posledním druhem zvuku ve zpravodajství je jeho absence, čili **ticho**. Obvykle bývá znakem toho, že se něco porouchalo (nefunguje přenos zvuku), ale občas se do zpravodajství dostává i záměrně, například při již zmiňovaných záběrech bez komentáře, či u nekrologů nebo při minutě ticha (Lokšík, přednáška LS 2015/2016).

1.2.3. Role reportéra

Neverbální projev

Reportér je důležitým účastníkem při výrobě televizní reportáže. Peter Mayeux je nazývá „pěšáky zpravodajských místností“ (Mayeux 1996, s. 210). Poté, co je téma příspěvku schváleno na poradě, musí reportér podniknout následující kroky, aby vytvořil použitelný příspěvek: dohledat k tématu všechny dostupné informace, naplánovat průběh reportáže – domluvit interview s relevantními osobami, prozkoumat a vymyslet oblasti, kde se bude natáčet – zkoordinovat se s kameramanem pro natočení reportáže, v průběhu natáčení komunikovat se zpravodajskou místností kvůli případným novým faktům a směru, kterým se reportáž ubírá. Výsledek veškeré svojí práce pak prezentuje divákům (Mayeux 1996, s. 210).

Mnoho ředitelů zpravodajství chce dodat zprávám „tvář“ a nechat reportéry, aby se divákům představili v podobě stand-upů ve svých reportážích. Chtějí totiž, aby diváci smýšleli o zpravodajích a moderátorech zpráv jako o rodině a aby se tito členové „rodiny“ objevovali co nejčastěji na obrazovkách. Reportér by se však před kamerou neměl objevovat bezdůvodně. Jeho hlavním úkolem při stand-upu je pomoci divákovi lépe pochopit danou situaci. Pro některé reportéry je to rovněž jediný případ, kdy je pro reportéra přípustné, aby se v televizi sám objevil. Existují však celkem tři druhy stand-upů: *opens*, *bridges* a *closes*. Stand-up při zahájení reportáže se používá, když je zpráva vysoce aktuální a musí být odvysílána co nejdřív; chybí k ní ale kvalitní obrazový materiál. Reportér, nacházející se na místě děje, vyvolává pocit, že moderátor, který reportáž uvedl, rovnou předal slovo jemu do živého vysílání. Tento způsob uvedení do

reportáže je ale často nešikovný a je na první pohled jasné, že slouží jen k vyplnění prázdného prostoru. Rovněž staví do centru pozornosti hned od začátku reportéra, čímž implikuje, že je důležitější než samotný příběh.

Vhodný je stand-up v případě, že je potřeba vzájemně provázat dvě části reportáže, které jsou z nějakého důvodu rozdílné (například kvůli náhlé změně lokality, či když reportáž představuje dva úhly pohledu na jednu věc). Jak již bylo zmíněno výše, reportér zde divákovi vysvětluje situaci a pomáhá mu zorientovat se.

Pro závěr příspěvku je typický stand-up, kdy reportér pronese závěrečnou větu a odhlásí se tím, že řekne svoje jméno a televizní stanici; v poslední době však tento typ odhlášky spíše ustupuje a přednost dostává prosté odhlášení se v podobě asynchronu.

Nejproblematictějším druhem stand-upu je takový, při kterém se reportér stává součástí příběhu – zkouší na kameru věci, o kterých v rámci příspěvku podával zprávu. Záběry tohoto typu jsou spíše nežádoucí, protože zde reportér rovněž upoutává pozornost pouze na sebe. Korespondent CBS News Charles Kuralt nazýval tento způsob podílení se novináře na příspěvku „tříkolkovým principem“ podle jedné z reportáží, kterou natáčel. Jednalo se o dětské tříkolkové závody a natáčecí tým trval na tom, že se v závěrečném záběru musí objevit reportér řídící tříkolku. Podle Kuralta scéna působila velmi hloupě i přesto, že se tvůrci domnívali, že bude vypadat půvabně. Jeho tříkolkový princip na základě této zkušenosti zní: „Když natáčíš reportáž o tříkolce, nejezdí na tříkolce.“ Přípustné je vystoupení reportéra v případě, že je potřeba názorně předvést zacházení s předmětem, vysvětlit, jak něco funguje, apod. (White a Barnas 2010, s. 218ff).

Přílišnou aktivitu reportéra při stand-upu odmítají i výrobci zpráv České televize; jak si všimli Petr Kaderka a Martin Havlík při pozorování natáčení jedné z reportáží, daný reportér odmítal jak přílišnou kreativitu, tak i přílišný pohyb při natáčení stand-upu. Podle jeho slov to upoutá divákovu pozornost na to, co dělá, a proč to dělá, místo toho, aby se soustředil na obsah jeho slov. Zmíněný reportér to okomentoval slovy:

„Nemám rád chodící standapy. Diváci si pak říkají, proč tam chodí, kam jde, proč dělá to a ono, místo aby poslouchali, co reportér říká. Jasně, v některých situacích to má smysl, např. když je repka (= reportáž) o věznicích a reportér vyjde zpoza katru a říká, že lidé, kteří vyjdou z věznice, nemají kam jít, nemají práci atd. Ale většinou to nemá smysl.“

Při natáčení stand-upu je tedy nejdůležitější jeho verbální složka; vizuální stránka není v tomto případě zásadní a naopak může při špatném provedení odlákat divákovu pozornost (Kaderka a Havlík 2010, s. 551).

Otázka role, kterou plní reportér v rámci příspěvku, se dotýká i problematiky objektivit ve zpravodajství. Mnoho reportáží se věnuje tématům, která jsou emotivní, a i pro jejího autora je tak složité zůstat nestranným. Existují také názory, že by reportér neměl zůstat zcela objektivním, nýbrž za pomoci média šířit svoji agendu, vyburcovat příjemce informace k akci a obecně se zasazovat o změnu situace. Redaktor novin *New York Times* Nicholas Kristof říká, že cílem jeho sloupků je, aby čtenáři „vyprskli kávu, když je čtou, a následně šli dělat dobrovolnickou činnost nebo přispěli na charitu.“ Tento způsob prezentování událostí v médiích je americkou novinářkou Brooke Gladstone označován jako „advocacy journalism“, čili žurnalistika, která prosazuje určitou ideu a snaží se ovlivnit veřejnou politiku a činnost jedinců. Termín *advocacy journalism* se podle ní definuje právě v kontrastu s takzvanou objektivní žurnalistikou, tj. takovou, která se o žádnou změnu aktivně nezasazuje, nýbrž jenom věcně zpravuje o dění. Hlavním úkolem žurnalisty je totiž předat pravdivou informaci, která by se mohla zakomponováním vlastního názoru posunout a zkreslit a ve výsledku přinést více škody než užítu. Prosazování určité agendy navíc může dát zbraň do ruky protivníkům, kteří novináře mohou diskreditovat. Nezaujaté prezentování fakt na druhou stranu dává novináři větší kredibilitu. Příjemci zprávy ji vyhodnotí a případně dále použijí podle vlastního uvážení. (Facing History and Ourselves 2010, 23f.).

Verbální projev

Jazyk, používaný ve zpravodajství, se řídí specifickými pravidly, která vyplývají z toho, pro jaký účel se používá a za jakých podmínek komunikace probíhá. Jedná se převážně o jednostrannou komunikaci; zpětná vazba příjemců je omezená a většinou časově opožděná. Ačkoli technický vývoj poslední dobou výrazně rozšiřuje možnost diváka reagovat na projev moderátora či reportéra, možnost přímé okamžité zpětné vazby televize neumožňuje. Navíc je televizní projev cílený na co největší množství diváků, a cílem je porozumění projevu všemi příjemci. Z tohoto důvodu je potřeba, aby bylo sdělení věcné, jasné, stručné a výstižné. Jak již bylo zmíněno výše, musí být projev také objektivní. Tím se řídí i výběr jazykových prostředků pro vyjádření dané informace (Osvaldová a kol 2001, s. 108).

Jazyková norma

Pro vyjadřování v televizi se na českém území používá **spisovná čeština**. Obvykle se upouští od použití cizích termínů, nesrozumitelných zkratk a málo známých neologismů. Ve všech těchto případech se na úkor stručnosti používá delších, ale srozumitelnějších pojmů. I nadměrné užívání obecně známých výrazů cizího původu

může působit negativně (Osvaldová a kol 2001, s. 108f.). S užíváním spisovné formy českého jazyka souvisí i dodržování **norem**. Odchytky od spisovných správných tvarů slov, gramatické chyby či nesprávná výslovnost zejména cizích vlastních jmen nemusí vždy ovlivňovat srozumitelnost textu; taková zpráva však na diváka působí neprofesionálně a reportér, potažmo celý televizní kanál, tak ztrácí na důvěryhodnosti. Příjemce také může mít pocit, že není brán vážně. V některých případech lze použít češtinu hovorovou, čili mluvenou verzi spisovné češtiny, která je tolerantnější například k některým zkráceným verzím víceslovných pojmenování (*obývánk, panelák*)¹. V případě veřejného oficiálního sdělování se však ve většině případů důsledně doporučuje dodržovat neutrální spisovnou normu českého jazyka, protože její porušení v místním kulturním kontextu působí jako nezdvořilost (Osvaldová a kol 2001, s. 111). Dodržování norem spisovného jazyka je ukotveno v Kodexu České televize (2003), podle něhož je povinná minimálně jednou za půl roku nechat zpracovat analýzu jazykové úrovně vysílání některým z renomovaných externích pracovišť a tyto analýzy následně zveřejňovat. Zároveň kodex zavazuje Českou televizi k užívání přesných výrazů, které nezkracují podávanou informaci a obohacují jazyk (Česká televize 2003, s. 20).

Stylistika zpravodajského jazyka

Výrazové prostředky, gramatika a dodržování spisovné normy však tvoří jen jednu část zpravodajského vyjadřování. Zohlednit se musí rovněž **stylistické hledisko**, čili „výběr a uspořádání jazykových prostředků [a] také ostatních výrazových prostředků, zvláště prostředků tematických (obsahových) a textových, kompozičních (prostředků výstavby a členění textu)“ (Minářová 2011, s. 16). Tento výběr se v žurnalistice velmi různí v závislosti na tom, o jaké odvětví se jedná, a tím pádem, jaký žánr se používá. Publicistické pořady používají mnohem uvolněnější jazykový rámeček, který jim dovoluje vyjadřovat se expresivněji, zahrnovat jazykové prostředky, které vyjadřují vlastní názor, a podobně. V rámci objektivního zpravodajství je tento způsob vyjadřování naopak nepřijatelný. Jakékoliv expresivní, nespisovné výrazy, či takové, které patří do jiného funkčního stylu, musí být jasně vymezeny jako citace jiné osoby a nenáležející do sdělení samotného autora. Žurnalistický funkční styl tak jako každý jiný obsahuje prvky ustálené a automatizované, které jsou pro něj typické. V rámci zpravodajství se například používají zavedené jazykové postupy – zpráva je vystavěna tak, aby

¹ <http://prirucka.ujc.cas.cz/?id=741>

zodpovídala základní zpravodajské otázky *co, kdo, kdy, kde*, případně i *jak a proč*, objevují se opakované, jen mírně obměňované fráze a výrazy, týkající se určitých událostí. Dochází k tomu na základě časového tlaku a požadavku srozumitelnosti – vzniká tak sice určitá stereotypnost zpravodajského vysílání, její nabourání by však mohlo mít za následek to, že divák bude zmatený a nebude se moci v obsahu podaném neutřelým způsobem orientovat (Bartošek 2001, s. 10). Dezinterpretace je přitom jedním z nejvážnějších prohřešků, ke kterým ve zpravodajství může dojít (Šámal 2003, s. 4).

Žurnalistický styl však také zahrnuje mnoho výrazů nových či aktualizovaných (Minářová 2011, s. 262). V tomto ohledu patří mezi progresivnější styly, a to z několika důvodů: zaprvé vede nadužívání ustálených výrazů k jejich negativnímu vnímání ze strany diváka. Kodex České televize nabádá hlasatele, moderátory a redaktory, aby se vyhýbali „frázím, klišé nebo jiným formám zplošťování obsahu jazyka“ (Česká televize 2003, s. 20). Zadruhé je žurnalistický styl již ze své podstaty nutně velmi dynamický, protože odráží skutečnosti současné doby, tudíž je nucen používat moderní výrazy. Častá aktualizace jazyka a frekventované použití nových výrazů je proto pro tento styl samozřejmostí. Navíc se jedná o verbální typ komunikace, kde jsou pravidla také méně přísná, co se vyjadřování týče. Užití hovorových výrazů a „progresivních jazykových tendencí“ je naopak doporučováno například i bývalým ředitelem zpravodajství České televize Zdeňkem Šámalem, a to aby došlo ke snadnějšímu ztotožnění diváka a televize (Šámal 2003, s. 3). Šámal rovněž uvádí, že ve verbálním vyjadřování je „přirozeným a žádaným prvkem používání hovorových prvků, které jsou daleko typičtější pro současné vyjadřování než prvky archaizující“ (Šámal 2003, s. 3). Mezi ně zahrnuje i hovorové výrazy jako *míň, víc, líp, taky, už, pořád*. Hranice mezi použitím hovorové a obecné češtiny je však v mnoha případech velmi tenká a záleží na posouzení každého mluvčího, zda je daný výraz ještě vhodný. Dá se tedy očekávat, že praktická část této práce přinese v rámci jazykového výzkumu zjištění, že se vyjadřování redaktorů a moderátorů přizpůsobuje moderní době a stále více se odchyluje od normativního způsobu promluvy, a to i v rámci veřejnoprávního vysílání. Mnoho reportérů může mít pocit, že se ještě stále pohybuje ve spisovné rovině, přesto, že používá výrazy, které již spadají do obecného jazyka. Rozdíl mezi spisovným a nespisovným výrazem totiž není vždy snadno viditelný. Například zkráceniny *tenisák, Václavák* či *měřák* jsou nespisovné,

protože na rozdíl od výše uvedeného *paneláku* mají svoje plnohodnotné protějšky (*tenisový míč, Václavské náměstí, měřicí přístroj*).²

Zpravodajský styl vyjadřování tak věčně balancuje na pomezí mluveného a psaného projevu. Zpráva musí být podána jednoduchým, nekomplikovaným způsobem, tak, aby jí porozuměl co nejširší okruh příjemců, proto je vhodné použít prvky mluvené řeči a „psát tak, jak se mluví“. Na druhou stranu se však zpravodajství musí pohybovat v rámci spisovného jazyka a dodržovat určitá pravidla, musí se tedy zároveň „mluvit tak, jak se píše“. Zpráva má strukturu konverzace, ale není koncipována jako běžná ústní komunikace, která se vyznačuje značnou redundancí, nepřesností a gramaticky neúplnými větami (Mayeux 1996, s. 114).

Nežádoucí prvky ve zpravodajském jazyce

Za velmi příznakové a potenciálně nebezpečné označuje Šámal použití slovesa v první a druhé osobě množného čísla. Dochází tak k oslovení diváka a k výzvě k identifikaci s určitou skupinou nebo myšlenkou. Takové vymezení se v rámci jednoho kolektivu může být až manipulující, a je před ním proto důrazně varováno, hlavně ve věcech veřejně významných (politických, ekonomických, občanských). Kromě manipulativního účinku může nastat i již dříve zmíněná dvojznačnost a nepochopení ze strany příjemce (čili zda se jedná o shrnující *my – já* i *vy –* nebo o vylučující *my – já*, ale ne *vy*, a podobně). První a druhá osoba plurálu také obsahuje implicitní hodnocení až podbíživost. Z těchto důvodů je důrazně doporučováno se těmito formám vyhnout. Výjimku tvoří případy, kdy je událostí ovlivněn každý, jako například přírodní katastrofa nebo velká průmyslová havárie. U teroristických útoků je tato forma naopak velmi nevhodná, protože může podněcovat nenávisť vůči některým skupinám (Šámal 2003, s. 13).

Použití hodnotících výrazů a komentativních jazykových prvků v okamžiku, kdy není možné je věcně podložit, je ve zpravodajství rovněž nežádoucí. Vede ke ztrátě důvěryhodnosti média a je i neetické, protože ve většině případů není zmíněná osoba přítomna, aby se mohla bránit či uvést věci na pravou míru.

Nepřípustná je i generalizace, čili rozšíření tvrzení jednoho či dvou osob ohledně daného tématu na celou společnost (a to i v rámci profesní skupiny – vykládat názor několika odborníků jako „odborníci soudí,...“) (Šámal 2003, s. 15).

² <http://prirucka.ujc.cas.cz/?id=741>

Pro shrnutí by se dalo říct, že zpravodajský jazyk nesmí obsahovat takové výrazy, které by promluvu činily subjektivní, či by implicitně vyvolávaly určité emoce. Žurnalistický styl v rámci zpravodajství se má držet jazykové normy, ale zároveň se nemá vyhýbat novým a progresivním výrazům, má přispívat k obohacování jazyka a nelpět na ustálených a klišeovitých výrazech. Má přinášet ucelený obraz o události, zodpovědět základní zpravodajské otázky a dodat utříděná fakta tak, aby si příjemce mohl udělat představu o tom, co se stalo.

1.2.4. Technický pokrok

Jedním z faktorů, který přímo či nepřímo ovlivňuje i ostatní zde zmíněné obory, je vývoj techniky. Patří sem vývoj natáčecích a editovacích zařízení, čím dál širší použití výpočetní techniky, zapojení mobilních telefonů do výroby zpravodajství nebo zlepšení kvality vysílání. Vývoj je však v mnoha případech ještě na začátku a technické vymoženosti se nepoužívají na denní bázi, jedná se spíše o tendenci jejich pronikání do televize. Technika z těchto důvodů není zařazena mezi moderní trendy, ale až na konec celé teoretické části v rámci postřehů k aktuálnímu vývoji.

Kamery

S postupným rozvojem techniky se kamerová zařízení čím dál více zmenšují, zatímco kvalita natáčených záběrů roste. Menší a lehčí kamery znamenají snadnější manipulaci, mají větší výdrž a jsou odolnější, a v neposlední řadě rovněž mají menší náklady. Snadnější manipulace a různé způsoby fixace kamer s sebou přináší rozšířené možnosti natáčení reportážních záběrů – například takzvané akční kamery, vhodné pro natáčení pohybu, se dají upevnit takřka na jakékoliv místo, jsou narázuvzdorné a voděodolné a poskytují tak širokou škálu možností, jak zachytit realitu.

Drony

Čím dál častěji se ve zpravodajství využívají malé kamery připevněné na drony, lehké bezpilotní letouny. Poskytují záběry z míst, která by pro kameramany byla těžko či absolutně nepřístupná, nebo v místech, která pro člověka představují nebezpečí. Často se používají pro dokumentaci přírodních katastrof, jako jsou záplavy nebo požáry, nebo pro zdůraznění významu situace, jako například pro natáčení leteckých záběrů davů při manifestacích nebo návštěvníků zápasů nebo koncertů. Rovněž se s pomocí nich zachycují záběry z oblasti sportu, mezi nimi cyklistické závody, maraton nebo fotbalové zápasy, které divákovi zprostředkovávají pohledy z neobvyklých úhlů. Drony nemohou nahradit kvalitní novinářskou práci, natáčejí však záběry, které zpravodajský příspěvek

pomáhají doplnit a dodávají mu na zajímavosti. Díky svým rozměrům se drony vyplatí i finančně, protože je mnohem nenáročnější natočit letecké záběry s pomocí dronu, než kvůli nim na místo posílat vrtulník s kameramanem. Při používání letounů novináři pro pořizování záběrů však rovněž vzniká několik problémů, týkajících se bezpečnosti či ochrany soukromí. Novinářské drony například nesmí narušovat práci policistů, hasičů nebo záchranářů, kteří také používají vzdušný prostor v letadlech nebo vrtulnících. Dalším problémem je možné porušení zákazu vstupu na určitá území. Tyto zákazy vydává policie novinářům, aby nedocházelo k maření vyšetřování a aby se na veřejnost nedostávaly informace. S tím souvisí i ochrana soukromí obecně a nebezpečí zneužití dronů pro získání citlivých dat. Toto nebezpečí je čím dál vyšší v souvislosti s vylepšováním techniky, kdy u kvalitních natáčecích zařízení existuje možnost odečíst data z dokumentů z fotografie, pořízené dronem přes okno do místnosti. Do stejné kategorie spadá i zásah do soukromí celebrit novináři – paparazzi. Jelikož se drony využívají i v investigativní žurnalistice, vznikají problémy s narušováním soukromí i zde. Hranice mezi legitimním konáním za účelem odhalení zločinu a porušením zákona je tenká (Goldberg a kol. 2013, s. 21 ff.). O významnosti bezpilotních letounů v žurnalistice vypovídá i fakt, že existují spolky a organizace, které se věnují výhradně této problematice. Profesor z univerzity Nebraska-Lincoln Matt Waite založil v roce 2011 Drone Journalism Lab (laboratoř pro výzkum dronů pro účely žurnalistické účely). Studenti a učitelé v ní staví drony, které později používají v terénu k natáčení, přičemž se zaměřují i na etické a právní aspekty jejich použití v žurnalistice.³ Waite v rozhovoru pro australskou televizi ABC nastínil problematiku svobody projevu médií a práva veřejnosti na informace a snahy státu o bezpečnost.

„Jaká jsou vlastnická práva, vztahující se na prostor nad vaším domem? Když nad ním poletím, vstupuji neoprávněně na váš pozemek? Ještě důležitějším problémem, než je otázka osobního soukromí, je právo na svobodný projev. Když někde do životního prostředí uniknou chemikálie a policie uzavře prostor, aby se do něj nedostali lidé... Můžu nad tento prostor poslat dron, abych se podíval? Co když policie uzavře i vzdušný prostor?“

Podle něj je nejlepším řešením vytvořit seznam pravidel pro použití dronů pro žurnalistické účely.

³ <http://www.dronejournalismlab.org/about>

„Vytvoříme etický rámec, průvodce o tom, co je a co není správné při použití dronu, a tento rámec zveřejníme, aby jej všichni viděli. Jestliže média začnou zneužívat drony, trh na to začne reagovat; a nemyslím si, že by média měla tolik důvěry (veřejnosti), aby jí mohla plýtvat na nevhodné použití dronů“ (Corcoran 2012).

Použití dronů je tedy na začátku a ačkoli skrývá velký potenciál, je ještě mnoho záležitostí, které musí být dořešeny, aby tito létající roboti mohli být efektivní pomocí v žurnalistice.

Mobilní telefony

Čím dál více se rovněž rozmáhá použití multifunkčních mobilních telefonů, s pomocí kterých reportéři v terénu mohou komunikovat s newsroomem, se svými kolegy na jiných místech, kontrolovat a doplňovat informace a zároveň posílat výsledky vlastní práce (Mayeux 1996, s. 10). Kamera na mobilních telefonech navíc může v případě nouze rovněž sloužit i jako zaznamenávací zařízení: například když se reportér vyskytne u mimořádné události a nemá s sebou zařízení potřebné k jejímu zachycení – viz zachycení střelby v pařížském klubu Bataclan v listopadu 2015 reportérem francouzského listu *Le Monde*.⁴

Interaktivní obrazovky

Rozvoj technických možností ve studiu se ve velké míře projevuje zavedením interaktivních obrazovek, které doprovázejí projev moderátora. Umožňují doplnit mluvené informace grafy a vysvětlujícími ilustracemi, ukazují názorná videa či fotografie. Jak již bylo zmíněno výše, rozvoj v použití interaktivních obrazovek dal vzniknout novému žánru studiového pořadu – plazmě.

V současném zpravodajství se používají jak obrazovky, které moderátor ovládá přímo dotykem – což je postup dříve známý zejména z meteorologického zpravodajství – tak i obrazovky, propojené například s tabletem, s pomocí kterého moderátor promítá obsah na plazmu. Některé obrazovky slouží jen jako doprovod ke zprávám a moderátor jejich činnost nijak neovládá. Jako příklad rozsáhlého zavedení dotykových obrazovek do vysílání můžeme uvést zpravodajství televize Nova Televizní noviny. V březnu 2014 představili tvůrci nové multifunkční studio, které obsahuje celkem tři interaktivní obrazovky. Ta největší, o velikosti 20 metrů čtverečních, je projekční a nachází se za moderátorskou dvojicí. Druhá obrazovka je vbudována do přední části moderátorského stolu a má pomocnou funkci – zobrazuje ilustrační videa, text, popisky a hlavní body

⁴ <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/france/11995708/Dramatic-video-shows-clubbers-fleeing-Bataclan-theatre-and-clinging-to-windows-amid-gun-attack.html>

zprávy. Sloužit má ke zpřehlednění události divákovi. Po pravé straně stolu se nachází obrazovka třetí, která je dotyková a používá se pro uvádění sportovních zpráv a počasí. V případě této obrazovky došlo k největšímu technologickému posunu – na rozdíl od tradičních obrazovek, ke kterým moderátoři stojí zády a musí se proto střídavě natáčet pryč od kamery a diváků, je tato obrazovka ovládaná dotykově před moderátorem, který tak může neustále udržovat oční kontakt (Mediaguru 2014). Tato obrazovka je největší svého druhu v Evropě.⁵ Doplněním zpravodajství je navíc speciální mobilní aplikace, s pomocí které jsou propojeny všechny interaktivní části studia včetně chytrých telefonů a tabletů moderátorů a ostatních členů týmu. Příklad zpravodajství televize Nova názorně dokazuje, jak důležitou součástí je moderní technika v televizním vysílání. Nedávno zrekonstruované studio SK6 České televize, používané mimo jiné pro natáčení dopoledního Studia 6, magazínu Horizontu 24 či interaktivního zpravodajského pořadu 90⁺, používá velkou interaktivní obrazovku jak pro prezentaci grafů a tabulek, tak i pro divácké online dotazy či například promítání reportáží. Je dlouhá několik metrů, takže moderátoři během vysílání již nestojí, případně nesedí na místě, jako tomu bylo dříve, nýbrž kolem chodí kolem obrazovky. Stejně jako v případě televize Nova je i zde obrazovka propojena s tabletem moderátora.

2. Metodologická východiska

2.1. Výzkumné téma

Moderní vývoj posunul dopředu veškeré oblasti lidského života, mezi nimi i televizní zpravodajství. Tématem předložené diplomové práce jsou tendence v moderním vývoji televizního zpravodajství a zvýšených požadavků na udržení divácké pozornosti v éře internetových médií.

2.2. Metoda výzkumu

Předložená práce se bude zabývat kvalitativním výzkumem reportážních zpráv hlavních relací českých televizních stanic, a to v následujících třech oblastech, stanovených již v teoretické části práce:

- Obrazová složka
- Zvuková složka

⁵ <http://pressweb.nova.cz/clanek/tiskovezpravy/multifunkcni-studio-tv-nova.html>

- Role reportéra
 - Verbální projev
 - Neverbální projev

Pro výzkum obrazové a zvukové složky reportáže bude podle potřeby aplikována kombinace dvou postupů: narativní analýza a obrazová analýza. Při narativní analýze bude pozornost soustředěna především na způsob, jakým je odvíjen příběh s pomocí technických prvků komunikace: druh záběru, zvukové efekty (ruchy, gerojše) a kompozice záběru (Trampota a Vojtěchovská 2010, 141). V rámci obrazové analýzy se bude jednat zejména o způsob použití technických a symbolických kódů (úhel pohledu, zvuk a prostředí natáčení) (Trampota a Vojtěchovská 2010, 159ff.). Role reportéra bude zkoumána ze dvou pozic: jeho verbální a neverbální komunikace s divákem. **Verbální projev** bude zkoumán v rámci asynchronu. Zde bude zkoumáno, jakým způsobem se reportér vyjadřuje, zda a jakým způsobem narušuje jazykovou normu a jestli při svém projevu zachovává objektivitu či se snaží o určitou agendu. Jazykový výzkum se, v závislosti od poskytnutého materiálu, dotkne oblastí syntaxe, morfologie, lexikologie a stylistiky. Rozbor **neverbálního projevu** bude spočívat především v pozorování chování reportéra a jeho působení v rámci reportáže. Pozornost se soustředí zejména na reportérovu prezenci v reportážích – tedy na stand-upy. Bude analyzováno, zda byla reportérova přítomnost účelná, či zda se jednalo jen o potřebu „ukázat se před kamerou“ a prezentovat reportéra jako známou osobnost.

Technický vývoj posledních let a s ním související nové trendy budou zmíněny v rámci kapitol, pod kterou daný prvek patří.

2.3. Výzkumná oblast

Pro účely pozorování vybraných prvků byly vybrány hlavní zpravodajské relace čtyř nejvýznamnějších celostátních televizních stanic, z nichž je jedna veřejnoprávní a zbylé tři soukromé. Jedná se o tyto pořady: *Televizní noviny* televize Nova, *Zprávy FTV Prima*, *Události České televize* (dále jen ČT) a *Naše zprávy* televize Barrandov. Časový úsek pro sledování těchto relací byl stanoven na jeden týden, a to ve dnech 20.-27.3.2017. Vybrány byly takové příspěvky, které se v daný den vyskytly alespoň u tří ze čtyř televizí. Nemusí se přitom jednat jen o reportáže – vybrána byla i taková témata, jež byla aspoň jednou televizí zpracována jako reportáž, i když další televize je pojaly například jako čtenou zprávu nebo studiový příspěvek. Při analýzách příspěvků nebude primárně rozlišováno mezi televizi veřejnoprávní či soukromou, protože tato oblast není

předmětem výzkumu této práce; vyskytnou-li se však významné odchylky v rámci těchto dvou druhů stanic, bude tento poznatek zmíněn v závěrečném shrnutí práce.

V případě příspěvků zpravodajské relace *Události* České televize ČT1 je nutno si uvědomit, že mnoho příspěvků přebírá ze svého zpravodajského kanálu ČT24. Tento kanál vysílá zpravodajský obsah 24 hodin denně a mnohdy podávají reportéři živá hlášení z míst dění. Tato vystoupení, případně zpravodajské příspěvky, jsou pak vysílány i v rámci *Událostí* na ČT1 ve zkrácené či jinak upravené formě. Nejedná se tedy primárně o materiál natočený reportéry primárně pro *Události*, a tento fakt může zkreslit hodnocení zde analyzovaného materiálu.

Videa, na základě kterých byly analýzy provedeny, jsou přiložena k diplomové práci formou DVD nosiče. Jsou rozdělena do složek podle televizních stanic a pojmenována následujícím způsobem: den_měsíc_název_tématu_TV_stanice. V případě přímé citace projevu z videa (pouze u větných celků) je vzápětí uveden čas, kdy se citace ve videu vyskytla. Samotné video jde dohledat podle výše uvedených kritérií.

2.4. Výzkumné otázky

Diplomová práce se pokusí nalézt odpovědi na následující otázky:

1. Jaké typy záběrů převažují v reportážích? Jedná se hlavně o rámcové záběry, nebo o ilustrační či archivní? Jsou záběry objektivní, nebo událost určitým způsobem rámuje a ovlivňuje tak divákův pohled na ni?
2. V jaké míře se v příspěvcích objevují gerojše a jakou roli hrají? Vyskytuje se v příspěvcích hudba?
3.
 - a) Jak se reportér vyjadřuje? Dodržuje žurnalistické pravidlo stručnosti a srozumitelnosti? Jaký typ jazyka používá? Do jaké míry je jeho způsob podávání informace zaujatý?
 - b) V jakých případech se reportér objevuje ve stand-upech a jakým způsobem zasahuje do reportáže? Do jaké míry je reportérova přítomnost opodstatněná? Má reportér roli neutrálního průvodce, nebo se do události pokouší zasáhnout?

Vzhledem k různorodé povaze příspěvků nejspíše nebude možné nalézt všechny výše uvedené body v každém z nich. V rámci každé reportáže autorka proto popíše ty kategorie, které budou v daném příspěvku popsitelné.

Tendence, které byly vypořádovány na základě sledovaných příspěvků, budou v závěru práce zřehledněny s pomocí grafů a tabulek, které shrnou výsledky analýz.

3. Analýzy

3.1. Pondělí 20.3.2017

3.1.1. Prezident Miloš Zeman na návštěvě Olomouckého kraje

Miloš Zeman v rámci své návštěvy promluvil se zastupiteli kraje, se zaměstnanci firmy Nutrend a obyvateli vesnice Hněvotín. Tuto událost ztvárnily jen tři kanály (Prima, Barrandov a ČT). Všechny se zaměřily na hlavní sdělení prezidenta – konec intervence České národní banky (ČNB) – zde ale podobnosti v reportážích končí. Příspěvky se liší jak délkou a žánrem, tak i obsahem. ČT Zemanovu návštěvu zmínila jen v rámci čtené zprávy, a to po čtvrté reportáži. Prima reportáž zařadila na třetí místo a Barrandov odvysílal příspěvek jako šestý.

Obrazová složka

Reportáž na Primě je rozdělena na tři části a sleduje chronologicky jednotlivé body Zemanova programu. Hned po příjezdu se kamera soustředí na prezidentovo klopýtnutí, při kterém ztratil botu. Jak je vidět z obrázku, byl použit záběr z mobilního telefonu nevalné kvality, protože reportérovi šlo hlavně o zprostředkování jeho obsahu.

Obr. příloha č. 1

Tomu odpovídá i doprovodný titulek k reportáži, znějící „Miloš Zeman zahájil návštěvu Olomouce klopýtnutím na schodech“. Naproti tomu Barrantov reportáž uvádí titulkem „Prezident na návštěvě Olomoucka“ a ČT1 „Prezident na Olomoucku“.

Prezidentův projev na krajském úřadě ohledně intervencí ČNB se dá považovat za nejdůležitější bod události, protože byl zachycen všemi třemi analyzovanými televizemi. Televize Barrantov kromě Zemanova projevu odvysílala rovněž tu část, kdy Zeman při podpisu pamětní knihy dělá narážku na kauzu bývalého prezidenta Václava Klause a psacího pera. Přidala také oboustranné předávání darů prezidentovi a zastupitelům Olomouckého kraje.

Prezidentova návštěva firmy Nutrend je v rámci televize Prima zachycena objektivně, bez odhalení značky, na rozdíl od televize Barrantov, která logo firmy nezakrývá.

Obr. příloha č. 2

Obr. příloha č. 3

I v této části své návštěvy Zeman vtipkuje o vrácení propisky po podpisu fotografie, což televize Barrandov také zdokumentovala.

Záběry z Hněvotína, vesnice, kterou prezident navštívil jako poslední, odvysílala jen televize Prima.

Zvuková složka

Nejvýraznějším ruchem v rámci reportáže na Primě je smích obecnstva, když Zeman komentuje svoje klopýtnutí. Stejný druh ruchu se vyskytuje i na Barrandově – doprovází oba Zemanovy vtipy o propisce. ČT vzhledem k povaze zprávy uvádí jen projev prezidenta v rámci synchronu.

Role reportéra

Verbální projev

Jak již bylo uvedeno výše, každá televize zachycuje návštěvu prezidenta jiným způsobem tak, že se každá z nich soustředí na jiné aspekty události. I jediná společná část, čili Zemanův projev ohledně intervencí ČNB, je podána pokaždé odlišně. Reportér na Primě o Zemanově prohlášení⁶ tvrdí, že „(prezident) *pronesl větu, která mnohé překvapila*“ – 1:31. Reportér z Barrandova však jeho slova uvádí větou „*Miloš Zeman okomentoval taky očekávaný konec intervencí České národní banky*“ – 00:57. Podle něj tedy tato změna byla naopak očekávaná, a nikoli překvapivá. Moderátor ČT zprávu

⁶ Prezident mluví o své schůzi s guvernérem ČNB Jiřím Rusnokem, ze které vyplynulo, že umělé oslabování koruny pravděpodobně skončí v prvním čtvrtletí roku 2017.

podává neutrálně, bez hodnotících prvků; sděluje, že by podle prezidenta mohlo „*umělé oslabování koruny [...] skončit dřív než v polovině roku*“ – 00:00.

Neverbální projev

V reportáži na Primě i Barrandově se reportér představí ve stand-upu, které se z hledisek rozebraných v teoretické části jeví naprosto neopodstatněnými. Reportéři se v obou případech nachází na místech, která navštívil Zeman: reportér na Barrandově komentuje prezidentův příjezd ke krajskému úřadu, zatímco ten na Primě se odhlašuje z posledního místa prezidentovy návštěvy – Hněvotína. Ani jeden z nich neslouží k lepší orientaci diváka v reportáži, ani k „přemostění příspěvku“ při náhlé změně prostředí. I v případě Hněvotína je první záběr věnován prezidentovi při projevu, po kterém následuje oddálení obrazu právě na mluvčího reportéra.

Shrnutí

Obrazová složka

Rámování události je u všech tří televizí radikálně odlišné. ČT téma zpracovala velmi věcně a stručně. V rámci čtené zprávy odvysílala záběry z prezidentovy návštěvy krajského úřadu a sdělila nejdůležitější informaci, která rámci projevu padla. Barrandov a Prima událost pokryly detailněji, zvolily však spíše bulvární způsob zachycení návštěvy. Prima zachytila prezidenta, jak klopýtá při vstupu do krajského úřadu, zatímco Barrandov volbou záběrů divákovi spíše připomněl neslavné okamžiky prezidenta předchozího. Do příspěvku navíc zařadil reklamu tím, že prozradil jméno firmy, do které se Zeman podíval. Logo firmy je v případě Primy rozmazané.

Zvuková složka

Všechny příspěvky zahrnují synchronní Zemanův projev na krajském úřadě; Prima a Barrandov navíc zachycují smích zúčastněných jako reakci na Zemanovy vtipy.

Role reportéra

Verbální projev

Prima a Barrandov se diametrálně liší ve způsobu podání prezidentova sdělení. Zatímco Prima jeho prohlášení o intervenci ČNB uvádí jako překvapivé, podle Barrandova bylo naopak očekávané. Jak na Primě, tak i na Barrandově tak reportér není nestranným průvodcem, nýbrž pomáhá událost rámovat svým komentářem. ČT tuto informaci podává nestranným způsobem, bez použití hodnotících prvků.

Neverbální projev

Reportér ČT se v příspěvku nevyskytuje. V případě Primy a Barrandova se oba reportéři se ve svých reportážích objevili před kamerou, aby okomentovali dění na místě, přičemž ani v jednom případě nebyla jejich přítomnost nutná.

3.1.2. Obvinění Romana Janouška

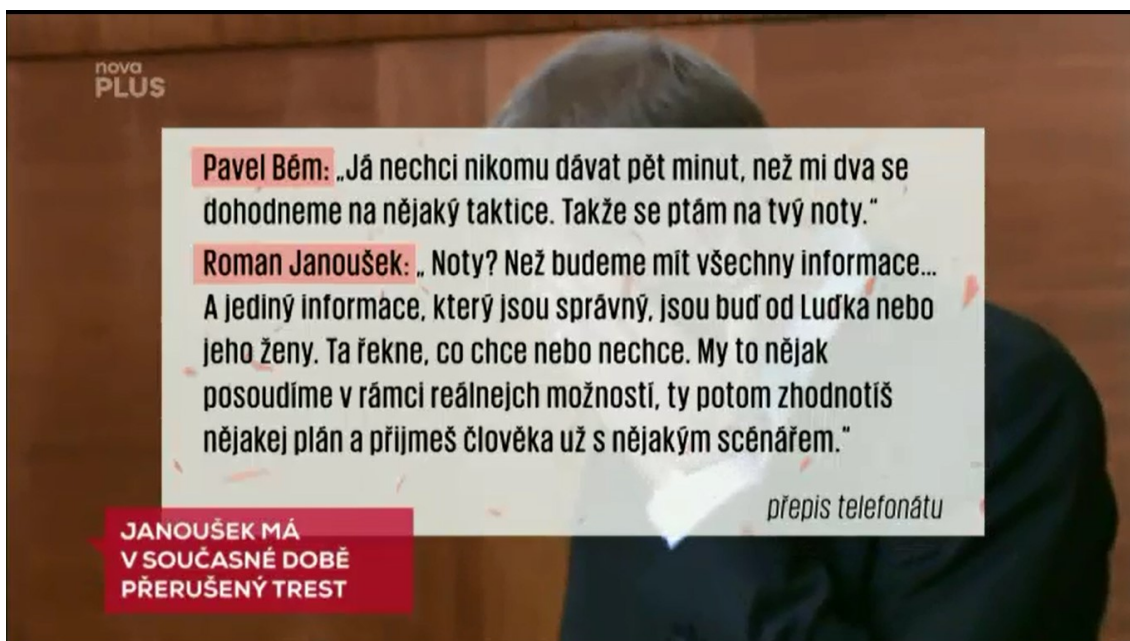
Policie obvinila lobbistu Romana Janouška z legalizace výnosů z trestné činnosti, a to v souvislosti s transakcemi kolem společnosti Chambon. Nejedná se přitom o lobbistovu první srážku se zákonem. Událost zpracovaly jen tři televize, a to Nova, Prima a ČT.

Nova a ČT přitom tématu věnovaly hned dvě reportáže. Relevantní části z nich jsou rovněž předmětem následující analýzy. Prima kauzu rozebírá na čtvrtém místě, Nova na devátém a ČT reportáže zařadila na 16. a 17. místo.

Obrazová složka

Reportáž *Televizních novin* na Nově obsahuje především záběry na Romana Janouška v budově soudu a soudní místnosti spolu s ilustračními záběry laboratoře pro krevní analýzu a peněz pro zdůraznění toho, co reportérka komentuje v asynchronu. V rámci reportáže se k tématu na kameru vyjadřují mluvčí Všeobecné zdravotní pojišťovny (VZP) a státní zástupce. Telefonicky pak podává výpověď Janouškův advokát. Podobným způsobem zpracovala reportáž i Prima. Jediný rozdíl tvoří výpověď státního zástupce, která je v tomto případě také telefonická.

Nova vzápětí uvádí další reportáž, která tematicky navazuje na tu předchozí a pojednává o Janouškově minulosti. Zmíněny jsou někdejší odposlechy telefonických hovorů mezi Janouškem a Pavlem Bémem a jejich přepis je zobrazen na pozadí ilustračních záběrů obou aktérů.

Obr. příloha č. 4

Přepis telefonického rozhovoru Béma a Janouška se vyskytuje i v rámci reportáže ČT, jen se jedná o jinou část. Zatímco Nova promluvy obou mluvčích přepsala jednoduše pod sebe, Česká televize rozhovor ztvárnila moderním způsobem jako chat v mobilní komunikační aplikaci.

Obr. příloha č. 5

Nova v reportáži rovněž zmiňuje kauzu ohledně ženy, kterou Janoušek srazil autem. Znázorňuje ji počítačovou animací a doplňuje záběrem na samotnou ženu. Česká televize rovněž na téma Janoušek uvádí dvě reportáže. Je ale jedinou televizí, která zachytila výpověď Janouškova advokáta na kameru a nejen telefonicky jako v

případě státního zástupce. V příspěvcích se vyskytuje několik archivních záběrů, a to z let 2013 a 2014, kdy se policie o Janouška zajímala poprvé. Jedná se o záběry ze soudní síně a o výpovědi samotného lobbisty, a to hned dvakrát. Tím je ČT rovněž jedinou televizí, která dává prostor i Janouškovi. Ten v obou výpovědích komentuje svůj špatný zdravotní stav.

Zvuková složka

V rámci zvukového zpracování není ani v jedné reportáži nic, co by stálo za zvláštní zmínku. Vzhledem k povaze zprávy převažují ilustrační záběry, které nepotřebují zvukový doprovod, takže ruchy se vyskytují jen ojediněle, a to pouze v případě Novy a České televize. Prima odstranila zvuky ze záběrů úplně a ponechala pouze asynchron. Druhá reportáž na Nově je podkreslená hudbou akčního rázu ve chvíli, kdy se objevuje přepis rozhovoru mezi Bémem a Janouškem.

Role reportéra

Verbální projev

Česká televize používá krátké jednoduché věty, na úvod reportáže dokonce jen nevětný celek, sloužící k okamžitému upoutání divákovy pozornosti („*Zkoumání kapek krve. Podle policie prostředek, jak legalizovat desítky milionů korun*“ – 00:26). Naopak jak na Nově, tak na Primě se doplňující reportérův komentář skládá z dlouhých vět poskládaných za sebou. Některé z nich jsou přitom příliš dlouhé i na psaný projev, viz například Nova: „*Když ale policie obvinila první čtyři lidi v souvislosti s tím, že firma údajně získávala v letech 2009 až 2010 neoprávněně velké úhrady od pojišťoven za tresty pro nemocnice, zdálo se, že se ho nová kauza nedotkne*“ – 00:27.

V rámci přepisu hovoru se u reportáže televize Nova vyskytla gramatická chyba (měkké *i* ve vyjmenovaném slově): „*[...], než mi dva se dohodneme na nějaký taktice*“ (viz obr. příloha č. 4).

Neverbální projev

Reportérka na Nově je průvodkyní tématem, sleduje událost zvenčí a neutrálně ji popisuje. Jediný stand-up reportáže *Televizních novin* se objevuje na konci, při odhlášení reportérky. Je tematicky situován před dům Janouška, nemá však žádné opodstatnění, protože místo natáčení není ze záběru samotného poznat.

Obr. příloha č. 6

Na adrese lobbistova bydliště natočila stand-up i Prima, má zde ale svoji funkci: reportér v něm ukazuje, že se Janouška pokoušel zastihnout, ale marně. Tímto vstupem před kameru se reportér stává více než jen průvodcem – snaží se dění ovlivnit a přinést další informace, ale nedaří se mu to.

Obr. příloha č. 7

Další dva stand-upy televize Prima jsou spíše ilustrativní – reportér stojí před budovou VZP a vysvětluje spojitost firmy s kauzou anebo se prochází po frekventované silnici na Palmovce a mluví o trestu, který byl Janouškovi vyměřen za sražení ženy na silnici.

Není ale jasné, zda má lokalita nějaké spojení s tématem reportáže. Budovu VZP využívá ve svém jediném vstupu i ČT.

Shrnutí

Obrazová složka

ČT ze všech zkoumaných televizí obviněného lobbistu ztvárnila nejpozitivnějším způsobem. V rámci archivních záběrů jako jediná televize odvysílala výpovědi samotného Janouška, a to celkem dvakrát. Lobbista si navíc v obou případech stěžuje na svůj zdravotní stav, což může být záměr vyvolat u diváka lítost. ČT navíc rovněž jako jediná natočila na kameru jeho advokáta. Prima a Nova své reportáže koncipovala spíše neutrálně – ukazují záběry ze soudní síně a ilustrační záběry spojené s tématem. K připomenutí minulých událostí nepoužívá archivní záběry, nýbrž animace a grafiky.

Zvuková složka

Zvuk ve všech reportážích není ničím výjimečný – většinou jsou slyšet jen promluvy, ať už v rámci synchronu nebo asynchronu. Ruchy zde nejsou důležité, takže jsou potlačeny (ČT, Nova) nebo zcela eliminovány (Prima). V reportáži na Nově navazující na hlavní zprávu se vyskytuje podkresová hudba.

Role reportéra

Verbální projev

Nova a Prima používají v reportáži dlouhá, složitá souvětí. Naopak Česká televize se v některých případech omezuje dokonce na nevětčné celky.

Neverbální projev

Všechny tři televize ukazují v reportáži reportéra v minimálně jednom stand-upu – Česká televize a Nova; Prima jich má dokonce tři. Nejaktivnějším je reportér Primy, který se pokouší zasáhnout do děje a dozvědět se na Janouškovi více informací. Reportéři ČT a Novy mají v příspěvku spíše roli průvodce, kteří diváky informují o minulém i současném dění v kauze.

3.2. Úterý 21.3.2017

3.2.1. Nárůst počtu obyvatel v ČR

Český statistický úřad (ČSÚ) zveřejnil aktuální demografická data o České republice – narození, úmrtí, svatby a rozvody atd. Tuto informaci zpracovala tři audiovizuální média (Nova, ČT a Barrandov), přičemž každá téma pojala jinak. ČT natočila reportáž,

kterou odvysílala hned jako první, Nova informace zmínila v rámci prvního bloku čtených zpráv, který přišel po páté reportáži, zatímco na Barrandově údaje přečetl živě moderátor ze studia a svůj projev doprovodil grafy, a to po čtvrté reportáži večerního zpravodajství.

Obrazová složka

Nova používá ke čtenému textu ilustrační záběry lidí a potom pro zdůraznění davu přidává záběr z pohledu, kdy jsou vidět jen pohybující se nohy lidí v davu. ČT postavila reportáž na konkrétním případě dítěte narozeného loni a na stand-upech z jednotlivých krajů v závislosti na tom, v čem měl v rámci statistik prvenství. V rámci reportáže se rovněž objevuje infografika ke znázornění číselných údajů a výpovědi relevantních osob, jako například mluvčí ČSÚ, demografik, ministryně práce a sociálních věcí a zástupkyně opozice z politické strany TOP 09. Čtenou studiovou zprávu na Barrandově doprovází grafy a napsané údaje na plazmové obrazovce.

Zvuková složka

Nova a Barrandov vzhledem ke způsobu pojetí tématu nejsou ze zvukového hlediska zajímavé – první jmenovaná televize používá pouze dynamickou hudbu jako podkres k asynchronu reportérky, ta druhá obsahuje jen mluvený projev moderátora, který sděluje informace ČSÚ. Česká televize téma jako jediná zpracovala jako reportáž. V ní se vyskytují ruchy související s tématem jako dětský křik, který doprovází synchron reportérky při stand-upu, nebo smích dítěte ze začátku reportáže.

Role reportéra

Verbální projev

Reportérka na Nově v asynchronním projevu vyjmenovává čísla a údaje, zprostředkované ČSÚ, a to věcnou formou, bez emocí a přehnané intonace.

I v případě ČT se jedná ve velké části o data, která jsou v průběhu reportáže postupně sdělována a vysvětlována reportérkami v různých krajích České republiky i v rámci asynchronu, kdy jsou pro větší přehlednost znázorněna infografikou.

Zpráva televize Barrandov sice nemá reportéra v rámci reportáže, nýbrž moderátora; jeho projev je ale také hodný povšimnutí. Moderátor při podávání fakt nezůstává objektivní, nýbrž zaujímá stanovisko, které zprostředkovává divákovi. Jedná se především o dvě věty. V té první, „*Mezi ty (přistěhovalecké) národy patří většinou Slováci, Rumuni a pochopitelně také Ukrajinci.*“ – 00:26, dává moderátor příslovcem *pochopitelně* najevo svůj postoj vůči ukrajinské menšině. Druhá věta zní: „*Horší zprávou je to, že polovina narozených dětí v roce 2015 byla nemanželská*“ – 00:44. I zde

můžeme vyčíst moderátorův názor na děti sezdaných a svobodných párů. Navíc není vysvětleno, proč moderátor najednou mluví o roce 2015, když se údaje ČSÚ týkají uplynulého roku, tedy 2016. Pro kontrast lze na tomto místě uvést projev reportérky ČT na to samé téma: „Každý druhý potomek se rodí nesezdaným párům. I to je případ *Sebastiána*“ – 00:37. Jak je vidět, ČT tuto informaci propojila s příběhem matky s dítětem, na které postavila reportáž. Způsob podání televize Barrandov by tedy matku z reportáže ČT odsoudil.

Neverbální projev

Neverbální projevy reportéra mohou být zkoumány pouze v rámci reportáže ČT, kde se během tří a půl minut prostřídají čtyři reportérky, každá v jednom stand-upu. Tak vysoký počet reportérů v jednom příspěvku lze vysvětlit jeho tématem, které vyžaduje především ilustrační záběry. Reportéři v tomto případě mají zabránit tomu, aby byl příspěvek monotónní. Každá reportérka se hlásí z jednoho kraje, který je v rámci statistik něčím významný, a vysvětluje, o co přesně se jedná. Aby reportáž dynamizovala, prochází například reportérka ve druhém stand-upu prochází davem dětí, zatímco divákům sděluje, že ve Středočeském kraji se po Praze je dlouhodobě nejvyšší porodnost.

V předchozí části zmíněný moderátor na Barrandově při vyřčení věty o ukrajinských přistěhovalcích (konkrétně slova *pochopitelně*) svá slova potrhuje rovněž významným pohledem a gestikulací.

Obr. příloha č. 8

Shrnutí

Pojetí obrazu

Všechny tři zprávy mají společné použití grafik pro znázornění číselných údajů. Ilustrační záběry používá Nova po celou dobu trvání čtené zprávy, zatímco ČT jen párkrát mezi stříhem na reportérky při stand-upu či záběrech na zpovídané osoby. Barrandov ukazuje jen moderátora a grafy na plazmové obrazovce.

Pojetí zvuku

ČT používá dětský smích a křik jako ruchy na pozadí reportáže; Nova ani Barrandov do zprávy žádné synchronní zvuky nezakomponovaly. V prvním případě je čtená zpráva podložena dynamickou hudbou, v tom druhém se jedná jen o studiovou zprávu s grafy promítanými na plazmovou obrazovku.

Role reportéra

Verbální projev

Všechny tři televize mluví hlavně o statistických údajích ohledně demografie obyvatelstva. ČT navíc doplňuje názory odborníků a politiků na dané téma, zatímco na Barrandově moderátor kromě podávání fakt rovněž vyjadřuje svůj názor na ně, přičemž není politicky korektní.

Neverbální projev

Reportéři se vzhledem k pojetí zprávy televizemi vyskytují jen v reportáži ČT. Střídání několika reportérek při stand-upech slouží k narušení monotónnosti příspěvku, který by se bez nich skládal jen z ilustračních záběrů a výpovědí odborníků a politiků. Moderátor Barrandova svoje názory popsané v předchozí části zdůrazňuje také gesty a mimikou.

3.2.2. Řezání rohu nosorožci

Nosorožcům ze zoo ve Dvoře Králové pečovatelé preventivně uřezali roh, aby se nemohl stát obětí pytláků. Ti začátkem března ve francouzské zoo nosorožce kvůli rohovině zabili. Tématu se věnují tři televize – ČT a Barrandov v rámci celé reportáže, Nova pak jako čtenou zprávu. ČT zprávu uvedla jako 16. v pořadí, Barrandov jako osmou a Nova v prvním bloku čtených zpráv, který přišel po páté reportáži.

Obrazová složka

Nova i Barrandov použily pro reportáž především záběry poskytnuté samotnou zoo. Na rozdíl od nich ČT zdánlivě pořídila snímky vlastní – svědčí o tom alespoň absence informačního štítku o původu záběrů v horní části obrazovky, které má Nova i Barrandov. Kromě záběrů, které tyto televize ve svých reportážích nemají, se ale

vyskytuje i několik zcela shodných. Je tedy otázkou, zda ČT pořídila záběry stejné, či jen opomenula zmínit jejich autorství.

obr. příloha č. 9

obr. příloha č. 10

Barrandov kromě toho odvysílal i archivní záběry z Francie, kde v březnu pytláci nosorožce kvůli rohu zabili. Archiv použila i ČT v rámci záběrů z honu pytláků. Reportáž je doplněna ilustračními záběry na rohovinu a poté na oheň, signalizující pálení rohoviny, aby se nedostala do rukou pytlákům.

Zvuková složka

Nova v rámci čtené zprávy zvuky v synchronu zcela potlačila; na pozadí pustila jen dynamickou hudbu podkreslující čtené zprávy. Reportáž ČT i Barrandova používá jako gerojš nejtýpější zvuk spojený s reportáží – rachot pily při řezání nosorožčího rohu. ČT navíc přidává ještě praskání ohně, do kterého se hází uřezané kly.

Role reportéra

Verbální projev

Televize Nova ve čtené zprávě dodává základní informace ohledně řezání nosorožčího rohu. Reportér uvádí čísla jako délka trvání zákroku nebo počet nosorožců v zoo; tato informace je však vytržená z kontextu a nemá žádnou informativní funkci. Není například jasné, zda všem těmto zvířatům budou chovatelé řezat rohy. ČT je informativnější a sděluje, že zoo odstraní rohy všem nosorožcům, až na ty, které plánuje převážet do jiných zahrad. Ještě podrobnější je v tomto případě televize Barrandov, jejíž reportér dodává, že zákrok nebude proveden zvířatům, která jsou příliš mladá nebo si svůj roh sama obrousila. Obecně je mluvený projev reportéra Barrandova uvolněnější – působí spíše jako vyprávění pohádky či v některých případech jako přednes z populárně-naučného dokumentu o přírodě. Jako příklad lze uvést třeba rétorickou otázku „*Co kdyby se dvoutunové zvíře probudilo?*“ – 00:23 nebo následující vyprávějí pasáž: „*A tak se mohl kurátor nosorožců dát do práce. Jak jinak, než pořádnou technikou. Roh je přece jen tvrdší než dřevo*“ – 00:34.

Neverbální projev

Reportérka ČT neplní v rámci reportáže žádnou zvláštní roli – před kamerou se objeví, když divákovi vysvětluje, kteří nosorožci ze zoo přijdou o roh. Stojí před výběhem nosorožců, kteří jsou vidět v pozadí.

Obr. příloha č. 11

Reportér televize Barrandov je více aktivní: sice se objevuje v podobném stand-upu, je ale více zapojen do dění, protože v ruce drží uřezaný roh. Také je kamerou zachycen při kladení dotazů řediteli zoo.

Obr. příloha č. 12

Shrnutí

Obrazová složka

Televize Nova pro pokrytí čtené zprávy použila záběry, poskytnuté samotnou zoo. Tyto snímky ukazuje rovněž Barrandov, k nimž přidává i archivní záběry ze zoologické zahrady v Francii z doby tamějšího incidentu. ČT dodává obrazový materiál z místa

zákroku, o němž tvrdí, že je její vlastní, některé záběry jsou však identické s těmi ze zoo. Kromě toho reportáž doplňuje ilustračními záběry ohně a archivem, zobrazujícím hon pytláků na zvířata v divočině.

Zvuková složka

Ruchy a gerojše lze zkoumat pouze v případě reportáží ČT a Barrandova. Obě televize použily gerojš pily, řezající roh nosorožce. ČT k tomu ještě přidává praskání ohně pro zdůraznění informace o pálení odřezaných rohů.

Role reportéra

Verbální projev

Nova je ze všech televizí nejméně informativní. Poskytuje neúplné informace, které vyvolávají další otázky. ČT je konkrétnější, ale ve výčtu údajů jí rovněž některá fakta chybí. Nejúplnější je v tomto případě Barrandov, který reportáž pojal populárně-naučným způsobem a diváky poučuje o tématu vyprávěcím stylem, blízcím se pohádce nebo vyprávění dokumentaristy.

Neverbální projev

Jak reportérka ČT, tak i reportér z Barrandova vystupují před kamerou, aby divákovi sdělili, kteří další nosorožci přijdou o roh. Druhý zmíněný je o něco aktivnější, protože drží v ruce odřezaný nosorožčí roh. Určitým způsobem tak zasahuje do dění události.

3.3. Středa 22.3.2017

3.3.1. Zemřela Helena Štáchová

Ve věku 72 let zemřela loutkoherečka, dabérka a ředitelka Divadla Spejbla a Hurvínka Helena Štáchová. Událost zmínily všechny televize až na Primu v rámci reportáže – Nova sedmou v pořadí, ČT jako 11. a Barrandov hned jako třetí.

Obrazová složka

Reportáže všech televizí se skládají z archivních záběrů, týkajících se hereččina života (ukázky z divadla, animovaných filmů, které dabovala apod.) a rámcových z přítomnosti – výpovědi hereckých kolegů nebo záběry na fanoušky, pokládající květiny k divadlu. Nova zachytila i úmrtní oznámení či verdikt soudu v souboji o autorská práva a v rámci reakce hereckých kolegů uvádí příspěvek na Facebooku Jitky Zelenkové. ČT ukázky z její tvorby prokládá svým pořadem *13. komnata* z roku 2006, kdy byla paní Štáchová hostem. Barrandov odvysílal některé záběry zpomaleně, aby jim přidal na emotivnosti.

Pro zajímavost lze zmínit, že je ČT jedinou televizí, která ukázky v reportáži ozdrojovala.

Zvuková složka

ČT kromě hudby a ruchů spojených s úryvky ostatních pořadů nepřidává žádné zvuky – reportérův asynchron není ničím podkreslen. Naproti tomu Nova i Barrandov používají na pozadí podkresovou hudbu pro větší emoční efekt. Barrandov kvůli tomu dokonce ve většině případů upozadil i zvuky ukázek v rámci reportáže.

Role reportéra

Verbální projev

Ačkoliv Nova a ČT zmiňují stejné milníky v životě paní Štákové, podávají je rozdílným způsobem. Nova vyzdvihuje fakt, že Mánička loutkoherečka ze začátku vůbec nepřipadala sympatická, zatímco ČT jen konstatuje, že loutka je jednou z hlavních postav divadelních her. Stejně tak soudní spor o autorská práva divadelních postaviček ČT prezentuje věcně, zatímco podle Novy Štáková „o práva na oblíbené postavy musela svést dlouholetý soudní boj“ – 01:21. Detailně popisuje i její zdravotní neduhy, zatímco ČT je pouze zmiňuje. Barrandov se v reportáži nevěnuje hereččině historii, nýbrž sděluje hlavně informace ohledně toho, kdo ji nahradí při dabování známých postav. Při této příležitosti nevynechává fakt, že její nástupkyní měla být její dcera; roli Máničky však nakonec převzala jiná herečka. Tím reportáž také do určité míry bulvarizuje, ačkoli stylisticky je projev reportérky neutrální.

Neverbální projev

Nova i Barrandov svoje reportéry postavily před Divadlo Spejbla a Hurvínka, kde se na lavičce začaly kupit květiny na hereččinu počest. Reportér na Nově květiny divákovi ukazuje gestem, zatímco reportérka z Barrandova směřuje svůj pohled celou dobu do kamery a lavička s květinami je na pozadí stand-upu. Při čtení facebookového příspěvku používá reportérka Barrandova velmi tklivou, až teatrální intonaci.

Obr. příloha č. 13

Obr. příloha č. 14

Shrnutí

Obrazová složka

Všechny televize z pochopitelných důvodů zahrnuly archivní záběry herečky a ukázky z děl, na kterých se podílela. Reportáže rovněž obsahují záběry na fanoušky, skládající čest před Divadlem Spejbla a Hurvínka, kde dlouhodobě působila.

Zvuková složka

Nova a Barrandov přidaly na pozadí hudbu; Barrandov navíc potlačil skoro všechny ruchy na pozadí archivních záběrů a ukázek. ČT k reportáži žádné hudební pozadí nepřidala.

Role reportéra

Verbální projev

ČT reportáž uvedla nejneutrálnějším způsobem. Reportérka sleduje životní historii loutkoherečky a diváka seznamuje s důležitými událostmi. Stejně postupuje i Nova, která však stylistickými prostředky promluvu bulvarizuje. Bulvární prvky vzhledem k obsahu mluveného projevu reportérky najdeme i u televize Barrandov.

Neverbální projev

Reportéři Nova a Barrandova divákovi ukázali lavičku před divadlem, která se proměnila v pamětní místo. Tón reportáží je neutrální až tklivý v případě televize Barrandov, kdy reportérka četla truchlivý vzkaz na facebooku.

3.4. Čtvrtek 23.3.2017

3.4.1. Věra Špinarová v kritickém stavu v nemocnici

Zpěvačce se v průběhu koncertu zastavilo srdce a musela být přepravena do nemocnice. O události informovala Nova prostřednictvím reportáže na osmém místě, Prima jakožto čtenou zprávu ve formě upoutávky na svůj pořad jako 11. v pořadí a Barrandov jako čtenou zprávu ze studia, sedmou v pořadí.

Obrazová složka

Nova reportáž z poloviny pojala jako upoutávku na svůj další pořad, *Tvoje tvář má známý hlas*, kde se zpěvačka před nedávnem objevila.

Obr. příloha č. 15

Do reportáže zařadila odpovídající ukázky z něj. Kromě toho přidala ukázky ze zpěvaččiných vystoupení a její ilustrační záběry. V Ostravě pak natočila přání fanoušků k jejímu uzdravení. Prima zařadila pouze jednu ukázku z jejího vystoupení a kromě ní ukázala záběry ze zpěvaččina soukromí – na zahradě se psem.

Obr. příloha č. 16

Archivní záběry použité televizí Barrandov se točí okolo jedné události, a to uvádění společného koncertu s Heidi Janků. Za zmínku stojí střih na smutnou tvář paní Špinarové během tiskové konference – Barrandov je jedinou televizí, která takový záběr použila.

Obr. příloha č. 17

Zvuková složka

Nova zvukovou složku reportáže zpracovala v souladu s jejím tématem – jako podkres použila zpěvaččinu hudbu. Vzhledem v povaze reportáže s ukázkami a archivními záběry se na pozadí žádné jiné zvuky nevyskytují. Prima informaci o zpěvaččině kolapsu podala v rámci upoutávky na pořad *TopStar Magazin*, a to formou čtené zprávy moderátora pořadu. Žádné jiné zvuky kromě moderátorova projevu se nevyskytují. I Barrandov pojal událost jako čtenou zprávu, dynamizovanou podkresovou studiovou hudbou.

Role reportéra

Verbální projev

Reportér Novy diváky informuje o kritickém zdravotním stavu paní Špinarové a o tom, že ji do nemocnice musel zavézt vrtulník. Rovněž používá emocionálně zabarvené výrazy jako „v její milované Ostravě“ nebo „jen před pár dny se Špinarová objevila ve výborné formě“ – 01:26 ke zdůraznění kontrastu změny jejího zdravotního stavu. Vrtulník zmiňuje ve zprávě i Prima spolu se vzkazem fanouškům od jejího syna. Kromě toho uvádí i komerční informaci, že všechny koncerty jsou zrušeny a kde se dají vrátit zakoupené lístky. Podobně komentuje událost i moderátor *TopStar Magazínu*, jenž zmiňuje kritický zdravotní stav, zrušené koncerty a vzkaz syna. Nova tedy ze všech tří televizí nejvíce inklinuje k senzacionalismu, Prima na druhou stranu uvádí informaci praktickou, i když méně etickou.

Neverbální projev

V rámci neverbálního projevu není v případě těchto příspěvků co komentovat – žádný z nich neobsahuje reportéra, který by nějakým způsobem ovlivnil reportáž nebo čtenou zprávu.

Shrnutí

Obrazová složka

Nova a Prima použily jako podklad archivní záběry ze zpěvaččiných vystoupení. Prima k tomu přidala i zpěvačku v soukromí. Barrandov naproti tomu zařadil převážně obrazový materiál ze slavnostního uvedení koncertu a jako jediná televize ukázal záběr na posmutnělou zpěvačku.

Zvuková složka

Nova používá jako podkres tvorbu samotné Věry Špinarové, zatímco Prima a Barrandov zvuky synchronu potlačily zcela.

Role reportéra

Verbální projev

Všechny televize se soustředí na hlavní informaci o zdravotním stavu zpěvačky. Reportér Novy svým výběrem slov dodává reportáži emocionální ráz, ale také události využívá k prezentaci svého pořadu. Prima také využívá příležitost udělat reklamu svému pořadu, kromě toho ale událost bere spíše z praktického hlediska. Barrandov v tomto případě diváky informuje nejvíce neutrální formou.

Neverbální projev

Ani jeden příspěvek neobsahuje nic relevantního, co by se dalo v rámci této diplomové práce okomentovat.

3.4.2. Kevin Dahlgren odsouzen na doživotí

Vrchní soud v Olomouci zamítl odvolání Američana, který v roce 2013 zavraždil svoje čtyři příbuzné v Brně. Kevin Dahlgren byl odsouzen na doživotí českou justicí poté, co jej Spojené státy jako prvního občana vydaly do České republiky. Událost pokryly všechny čtyři televize, přičemž jako reportáž ji pojala Nova a ČT. Prima a Barrandov se o Američanovi zmiňují v rámci čtené zprávy. Ve všech případech rovněž událost přichází na řadu spíše v závěru relace: Nova a ČT svoje reportáže uvedly jako 10., respektive 11., Prima v bloku čtených zpráv po 13. reportáži a Barrandov na devátém místě.

Obrazová složka

Zpracování tématu z vizuálního hlediska není ničím výjimečné. Všechny televize zachytily Dahlgrena a ozbrojené policisty v soudní síni, tři z nich pak zařadily do příspěvků i archivní záběry z doby spáchání činu – Barrandov jimi dokonce začíná. Nova v rámci těchto archivních záběrů dodává minulé události na dramatickosti záběry na rakev jedné z obětí, svíčky a květiny před domem zavražděných a truchlící tváře pozůstalých. ČT dodává přepis Dahlgrenova dřívějšího nepřímého doznání k činu.

Zvuková složka

Největší rozdíl ve zvukovém pojetí příspěvků můžeme sledovat při porovnání Novy a ČT. Obě televize sice potlačily veškeré ruchy a do popředí vystavily reportérův asynchron, ČT však v době, kdy reportérka nemluví, pouští zesílené zvuky ze soudní síně jako gerojše k navození atmosféry okolo soudního procesu. Reportáž začíná gerojšem policejních sirén při příjezdu Dahlgrena k soudní budově a v jejím průběhu jsou slyšet zvuky fotoaparátů, fotících Dahlgrenův příchod. Prima i Barrandov synchronní zvuky vůbec nemá – u čtené zprávy na Primě je slyšet jen reportér a televize Barrandov moderátorův studiový projev podkresluje dynamickou hudbou.

Role reportéra

Verbální projev

Nova reportáž pojala velmi bulvárním způsobem. Reportér dvakrát použije slovní spojení „*brutální vrah*“, dále emocionálně zabarvené výrazy jako „*nebývalá brutalita*“ nebo „*vyvraždění rodiny*“. Svým slovům dodává důraz pomocí intenzifikátorů: „*na mrtvá těla [...] sousedé nikdy nezapomenou*“ – 00:54, „*verdikt [...] Dahlgrenem ale vůbec neotřásl*“ – 00:26 nebo „*podle znalců je Dahlgren velmi nebezpečný*“ – 01:30. Jako jediná televize Nova popisuje i Dahlgrenovy vražedné nástroje.

ČT začíná reportáž nevětnými celky, aby diváka zaujala: „*Příjezd za zvuků policejních houkaček. Příchod do soudní síně za doprovodu těžkooděnců. Striktně oddělený od novinářů*“ – 00:15. V reportáži se vykytují dvě stylisticky neobratné věty. První z nich je způsobena nesprávně zvoleným slovesem ve spojení s předmětem: „*První pohled věnoval směrem k veřejnosti*“ – 00:31. Druhý příklad je pokus dostat do jednoho souvětí co nejvíce informací: „*Navíc se mu Dahlgren k vraždám svých čtyř příbuzných, u kterých na jaře roku 2013 několik týdnů v Brně – Ivanovicích pobýval, přiznal*“ – 01:04.

Prima i Barrandov zprávu prezentují neutrálním způsobem a uvádějí nejdůležitější fakta; po jazykové stránce nejsou příspěvky ničím zajímavé.

Neverbální projev

Reportér ČT se ve stand-upu objevuje jednou, aby diváka informoval o tom, že novináři sice soudnímu jednání byli přítomni, nemohli ale pořizovat žádné záběry. Tvrzení tak dodává na kredibilitě, jelikož divák vidí, že reportér byl v budově osobně přítomen. Za ním navíc stojí dva policisté hlídající budovu, kteří mají záběru dodat na serióznosti a autenticitě.

Obr. příloha č. 18

Reportér televize Nova naproti tomu při svém stand-upu diváka pouze informuje o tom, že je Dahlgren nebezpečný. Nachází se u toho před blíže neurčenou policejní budovou a zaparkovanými policejními auty. Tento stand-up tak nemá v reportáži opodstatněný význam. Při asynchronu reportér výše popsané intenzifikátory vyslovuje s přehnanou intonací, aby jim dodal ještě větší dramatičnost.

Obr. příloha č. 19

Shrnutí

Obrazová složka

Všechny televize použily rámcové záběry Dahlgrena v soudní budově. Kromě Primy rovněž všechny televize uvedly i archivní záběry z předchozího vývoje události – Nova svým výběrem reportáž do velké míry bulvarizovala. ČT pro přehlednost přidala přepis Dahlgrenova přiznání k vraždám.

Zvuková složka

Nova, Prima a Barrandov zvuky v synchronu potlačily zcela, ČT jich využívá jako gerojšů k navození atmosféry na místě události – sirény přijíždějících aut či cvakání fotoaparátů v soudní síni.

Role reportéra

Verbální projev

Nova reportáž velmi bulvarizovala, což bylo pozorovatelné již na volbě záběrů. Použitý jazyk je emotivní a příspěvek dramatizuje. Reportérka ČT se v rámci promluvy dopustila pár stylistických nepřesností, celkově je ale styl reportáže neutrální a objektivní. Pro zdůraznění projevu a zaujetí diváka jsou použity intonačně oddělené nevětné celky.

Neverbální projev

Reportér Novy slovům, která jsou již sama o sobě emočně nabitá, dodává důraz intonací, čímž reportáž ještě více dramatizuje. Objevuje se při stand-upu, který nemá

z informativního hlediska žádné opodstatnění. Reportér ČT oproti tomu využívá stand-up k tomu, aby jeho výpověď na diváky působila uvěřitelněji, a přizpůsobuje tomu i lokalitu.

3.5. Sobota 25.3.2017

3.5.1. Poslední rozloučení s Miloslavem Vlkem

Dne 18.3.2017 zemřel český kardinál Miloslav Vlk a všechny televize pokrývaly průběh jeho pohřbu ve Svatovítské katedrále na Pražském hradě. Největší důležitost zprávě dala Nova – v Televizních novinách se reportáž objevila na prvním místě. Zprávy na Barrandově rozloučení s kardinálem uvedly jako třetí příspěvek, Zprávy na Primě jako šestý a Události České televize jako sedmý.

Obrazová složka

Při záběrech z obřadu je kamera na Nově vynalézavá; nenatáčí se jen v úrovni očí, ale i z ptačí perspektivy ze stropu katedrály. Tyto záběry však jsou, soudě dle kvality a umístění, pořízeny pomocí bezpečnostních kamer nainstalovaných v prostorách budovy.

Obr. příloha č. 20

Na konci reportáže je střižen symbolický černobílý záběr usmívajícího se kardinála, jak otevírá dveře a chystá se odejít z místnosti.

Asi nejkontroverznějšími záběry na Primě jsou ty na zesnulého kardinála ležícího v rakvi. Kamera se na něj soustředí dohromady osm vteřin – ze statického zoomu před odjezd se záběrem na hlídkující vojáky a účastníky obřadu na lavicích před rakví. Použit je také panoramatický záběr na účastníky z mobilního telefonu.

Obr. příloha č. 21

Hodný zmínění je i následující záběr, na kterém je v popředí rostlina, přes niž se kamera pomalu zaostřuje na thajského arcibiskupa, který má právě projev. Po celou dobu však zůstávají zabrané osoby z poloviny zakryti rostlinou. Záběr zpoza květiny v mírném pohledu působí dojmem, že je pořízen tajně skrytou kamerou.

Obr. příloha č. 22

Česká televize

ČT v reportáži stejně jako Nova použila záběr z ptáčí perspektivy. Na rozdíl od záběrů z *Televizních novin* se však v tomto případě zdá, že se jedná o profesionální kameru.

Obr. příloha č. 23

V reportáži se pracuje i se stříhy - například na průvod duchovních z Arcibiskupského paláce navazuje plynule totéž procesí, tentokrát však již ve Svatovítské katedrále.

Obr. příloha č. 24

Obr. příloha č. 25

Reportáž *Našich zpráv* televize Barrandov je zářimovaná výpovědí jedné z osob přítomné na obřadu – pravděpodobně kardinálovy příbuzné či známé. Příspěvek neobsahuje žádné druhy záběru, které by v této části nebyly okomentovány.

Pojetí zvuku

Zvukové prostředí katedrály ve spojení s probíhajícím obřadem je samo o sobě silné, a tak tvoří ruchy podstatnou část reportáže *Televizních novin*. Reportérův komentář je většinou podkreslen právě zvuky v katedrále – chorálovým zpěvem, projevem duchovních, údery zvonu nebo hudbou varhan.

Reportáž *Zpráv na Primě* síly ruchů využívá v menší míře – jako podkres používá od začátku vlastní hudbu, kterou jen občas přeruší ruchy z místa děje – například chorálový zpěv nebo hudba varhanů. Pozoruhodné je, že ani po explicitní zmínce o tom, že se při spouštění rakve rozezněl zvon Zikmund, není tento zvuk znázorněn v rámci gerojše, ale ani ruchu na pozadí reportáže. Absence tohoto gerojše je o to pozoruhodnější, že reportér v asynchronním komentáři podtrhuje fakt, že se zvon rozeznívá jen ve výjimečných případech.

Česká televize ruchů z místa konání obřadu pro zprostředkování atmosféry využila nejvíce ze všech zkoumaných televizí. Reportáži ruchy dominují – reportérův asynchron dodává jen tu nejnutnější informaci, kterou zvuky na pozadí nepřinášejí. Dvakrát se v rámci příspěvku vyskytuje gerojš, a v obou případech se jedná o znění zvonu – poprvé je slyšet zvon Josef jako umíráček a druhým je v předchozím oddíle chybějící zachycení zvuku zvonu Zikmunda při vynášení rakve.

Reportáž na Barrantově je zčásti podkreslena emocionální hudbou, která místy ustupuje již zmíněným ruchům v katedrále. Nechybí ani gerojš zvonu Zikmunda. Zvuk zvonu je slyšet i při reportérově odhlášení na konci reportáže, kdy doznívá ozvěnou.

Role reportéra

Verbální projev

Reportér na Nově používá krátké a srozumitelné věty. Vzhledem k tomu, že se jedná o mluvený text, vyskytují se v něm opakované výrazy a redundance, která je pro pochopení projevu klíčová, přesto, že se v psaných projevech považuje za slohový nedostatek. („*Další dva [muži] pak drželi dva kardinálové řády – řád Tomáše Garrigua Masaryka o vynikající zásluhy o demokracii a lidská práva*“ – 02:04.)

V případě Primy reportér mluví dlouhými souvětími, která se často stávají nepřehlednými. Děje se tak zejména kvůli vloženým větám či větným členům:

„*Rakev s ostatky kardinála Vlka byla v závěru pohřbu za zvuku největšího zvonu v České republice, který zvoní jen výjimečně, spuštěna do hrobky arcibiskupů*“ – 02:08.

„*Průvod uzavíral současný kardinál Dominik Duka, který hlavní část pohřebního obřadu, zádušní mši svatou, celebroid*“ – 00:59.

Nepřehlednost je v obou případech umocněna zejména chybějící intonací; vložené části vět nejsou v reportérově projevu oddělené pauzou.

Dále se v reportáži vyskytují i stylistické nepřesnosti způsobené nedodržením koherence textu:

„*Uctít památku Miloslava Vlka přijeli i kardinálové z několika evropských států. Během obřadu promluvil například i thajský biskup*“ – 01:28.

Velký důraz je v reportáži kladen na čísla – zmíněny jsou počty návštěvníků, doba, po kterou byl Miloslav Vlk kardinálem, či různé letopočty.

Reportér *Událostí* Vlkův pohřeb komentuje méně než ostatní televize. Jeho projev je však ze všech nejvíce emočně zabarvený, a to hodnotícími příslovci, částicemi a přídavnými jmény. Hned v úvodní větě říká, že první návštěvníci obřadu „*přede dveřmi katedrály stáli pokorně a trpělivě*“ – 00:20; o jednom z nich pak sděluje, že „*přijel dokonce až z Polska*“ – 00:34. Tyto výrazy pomáhají dodat tématu na důležitosti. Reportér mluví v krátkých, výstižných větách a někdy dokonce v nevětných celcích, například pro zdůraznění důležitosti zvonu Zikmunda („*Při odnášení rakve se rozezněl zvon, který zvoní jen výjimečně. Ten největší. Zikmund*“ – 02:13.)

Na rozdíl od *Událostí* není zvon Zikmund na Barrandově uváděn explicitně jako vzácnost – reportér pouze sděluje, že naposledy zněl na pohřbu Václava Havla, nezmiňuje ale, jak je to dlouho, ani nezdůrazňuje, že se jedná o zvon největší.

Neverbální projev

Reportér na Nově je v reportáži přítomen hlavně prostřednictvím asynchronu; před kamerou se objeví pouze jednou v rámci stand-upu před katedrálou. Divákovi zde osvětluje, že se nachází na třetím nádvoří, kde kněží rozdávají hostie těm návštěvníkům, kteří nemohli obřad sledovat zevnitř. Pomáhá tak přemostit náhlou změnu prostředí vnitřku katedrály na prostor před ní.

Obr. příloha č. 26

V případě Primy se reportér před kamerou objevuje dvakrát. Poprvé upozorňuje na průvod duchovních z arcibiskupského paláce (podle záběru přítom není zcela jasné, kde přesně se reportér nachází).

Obr. příloha č. 27

Další stand-up je natočen v prostorách katedrály, a to za mříží stranou od samotného obřadu. Reportér sníženým hlasem divákům vysvětluje, že na obřad přišly přibližně tři tisíce lidí a pohledem ukazuje směrem k návštěvníkům, kteří ale v záběru vidět nejsou. Tento reportérův výstup tím pádem nemá své opodstatnění.

Obr. příloha č. 28

Reportér ČT se v příspěvku vůbec neobjevuje; jen za kamerou pokládá otázky účastníkům obřadu.

Reportér na Barrandově se objevuje v první polovině příspěvku, kdy se prochází okolo fronty lidí čekajících na vstup do katedrály a zdůrazňuje, že zájemci o poslední

rozloučení s kardinálem zde čekají už od rána. Ani tento stand-up nemá svoje logické odůvodnění – všechny ostatní televize ke zdůraznění délky fronty použily švenk.

Obr. příloha č. 29

Shrnutí

Obrazová složka

Všechny televize použily rámcové záběry (až na archivní záběr na kardinála v závěru reportáže na Nově) a výpovědi účastníků ceremonie. Nova pro zachycení počtu návštěvníků použila nejspíše záběrů místní bezpečnostní kamery. Prima jako jediná z televizí použila záběry z mobilního telefonu a také zobrazila kardinála ležícího v rakvi.

Zvuková složka

Barrandov a Prima použily na pozadí reportáže hudbu a ruchy spíše upozadily. Naopak nejvíc využila prostředí a jeho zvuků ČT, která na nich postavila skoro celou reportáž. Ruchy do svého příspěvku ve větší míře zakomponovala i Nova. Znění zvonu jakožto gerojš použila Česká televize a Barrandov; Prima o zvonu mluví, ale názorně jej nepředvedla; Nova se o zvonu v reportáži nezmiňuje.

Role reportéra

Verbální projev

Jazyk všech reportáží je neutrální a věcný, s výjimkou ČT, kde reportér používá přídavných jmen, příslovcí a částic k docílení emocionálního efektu. Až na reportáž televize Prima jsou texty koherentní a složené z krátkých vět.

Neverbální projev

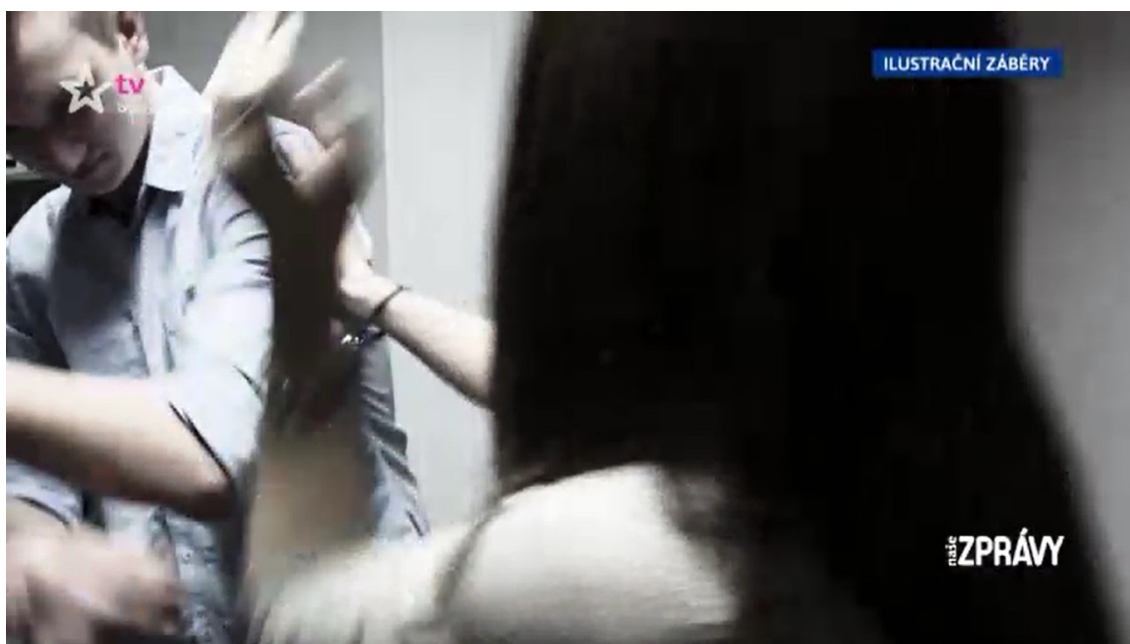
Reportéři plní roli průvodce obřadem, podle potřeby vysvětluje a dodává více informací. Až na ČT se objevují alespoň jednou v rámci stand-upu.

3.5.2. Změna času

V noci z 25.3. na 26.3. se mění čas ze zimního na letní. Tuto skutečnost zmínily tři televize: Prima a Barrandov jako reportáž (na desátém, resp. druhém místě) a ČT jako jednoduchou čtenou zprávu moderátorkou ze studia, a to po osmé reportáži.

Obrazová složka

Prima, Barrandov i ČT používají animaci hodin, u kterých se posouvá ručička vpřed. V případě ČT jsou hodiny zobrazeny na plazmové obrazovce za moderátorkou, kam je pak promítnuta i zásadní informace zprávy o zpoždění vlaků. Prima svoji reportáž doplnila ilustračními záběry hodin, lidí na ulici a jedoucích vlaků. Ilustrační záběry z Barrandova doprovázejí témata, kterým se v rámci reportáže věnuje, například projevy nespavosti či nervozity.

Obr. příloha č. 30

Jak Prima, tak Barrandov doplňují svojí reportáž o anketu náhodných kolemjdoucích ohledně jejich názoru na posun času.

Zvuková složka

Žádné zvláštní zvuky se v příspěvcích nevyskytují – pouze Prima k animaci hodin přidává o gerojš jejich tikání. Ani ilustrační záběry nejsou podloženy hudbou ani ruchy – v reportáži je slyšet pouze asynchron reportérky, případně synchronní výpovědi

dotazovaných osob. V případě ČT jsou informace sděleny živě přímo moderátorkou ve studiu bez jakéhokoliv zvukového doprovodu.

Role reportéra

Verbální projev

Moderátorka ČT podává stručně a obecně informace o nadcházející změně. Informativnější je reportérka na Primě, která na rozdíl od ČT podává výčet evropských zemí, kterých se změna netýká. Obě televize se rozcházejí v počtu vlakových spojů, které mají mít zpoždění – ČT uvádí 15 dálkových spojů, zatímco Prima celkem 13.

Reportérka Primy během reportáže udělá dvě stylistické chyby: první z nich je nadměrné opakování slova, kdy se „*hodina*“ vyskytne v jedné jednoduché větě hned třikrát:

„Ve dvě hodiny ráno se posune ručička hodin o hodinu dopředu.“ – 00:29

Na závěr reportáže pak reportérka vyslovuje velmi dlouhé souvětí, ve kterém se divák ztrácí, a navíc jí ani nevystačí dech na celou její délku, takže ji musí přerušit, aby se nadechla:

„Evropská komise sice na základě některých studií připustila, že změna času může mít svým způsobem vliv na spánek a přirozený biorytmus člověka, a to až po dobu následujících čtyř dnů, obecné závěry z toho ale prý vyvozovat nelze.“ – 01:56

U televize Barrandov se v rámci sledované reportáže nevyskytlo nic, co by bylo relevantní pro tuto práci. Za zmínku stojí jedině expresivní výraz *figl*, kterým reportér označuje trik, jak lépe zvládnout změnu času.

Neverbální projev

Neverbální projev se dá zkoumat pouze u Primy a Barrandova. V prvním jmenovaném případě se reportérka objevuje celkem třikrát, přičemž reportáž trvá necelé dvě minuty. Reportérka se nachází na vlakové trati, když mluví o zpoždění vlaků, poté u orloje, když zmiňuje země, kterých se změna času netýká, a nakonec mezi kolemjdoucími, kdy pronáší výše zmíněné dlouhé souvětí. Ani jeden ze stand-upů přitom nemá opodstatnění, protože reportérka nic nevysvětluje, nepředvádí a ani neslouží jako *bridge*. Před kameru tedy nejspíše vstoupila proto, aby dynamizovala příspěvek, skládající se povětšinou z ilustračních záběrů. Je ale otázkou, zda bylo potřeba pořizovat až tři stand-upy.

Reportér na Barrandově také předstupuje před kameru, sice pouze jednou, ale ani jeho stand-up nemá žádný význam, a navíc ani jeho komentář nemá souvislost s tím, co před

kamerou dělá. Diváka informuje, že přesun času může způsobit únavu, bolesti hlavy a nervozitu, a u posledního vyřčeného slova si sedá na lavičku ke zdůraznění svých slov.

Obr. příloha č. 31

Shrnutí

Obrazová složka

U všech televizí se vyskytla animace hodin znázorňující posun času. Prima a Barrandov přidaly ilustrační záběry související s tématy, zmiňovanými v reportáži.

Zvuková složka

Až na tikot doprovázející animaci hodin na Primě se v příspěvcích nevyskytují žádné relevantní zvuky.

Role reportéra

Verbální projev

Moderátorka ČT a reportérka na Primě se rozcházejí v údajích o počtu vlaků, které mají mít zpoždění. Reportáž na Primě obsahuje dvě stylisticky nedokonalé věty. Reportáž na Barrandově obsahuje expresivní výraz, a to „figl“.

Neverbální projev

Obě reportáže (Prima a Barrandov) obsahují stand-upy svých reportérů, a v obou případech nebyly nezbytně nutné. Reportérka na Primě se před kamerou objevila dokonce třikrát; reportér na Barrandově jednou, jeho výstup je však zcela nepotřebný a pro diváka matoucí.

3.5.3. US Konvoj projíždí Českou republikou

Pro posílení obrany východních členů NATO se do Polska přes Českou republiku přesouvají američtí, britští a rumunští vojáci. V době natáčení reportáže se usídlili v kasárnách ve Staré Boleslavi. O vojácích referovaly všechny televize – Prima na třetím místě, Barrandov na čtvrtém, ale jen jako čtenou zprávu, Nova jako sedmou zprávu a ČT jako 17.

Obrazová složka

Protože se reportáž týká vojáků cestujících z jedné základny na druhou, není příliš možností natočit obsahově rozlišný materiál. Televize se tak snaží alespoň o neobvyklé záběry v rámci daného tématu. Například Nova reportáž uvádí netradičním záběrem na vyvěšené vlajky přes hlavy vojáků.

Obr. příloha č. 32

Uvádí také záběry vojáků na základně a následně jedoucí konvoje z různých úhlů – například z jedoucího auta vedle konvoje. Jako jediná televize uvádí v této souvislosti Nova archivní záběry ruského prezidenta Vladimira Putina a ruských vojáků při operaci na Krymu.

I reportáž na Primě obsahuje neobvyklé záběry na jedoucí konvoj. Jako příklad můžeme uvést ptačí perspektivu z mostu, pod kterým projíždějí, nebo naopak pohled na lidi z mostu, natáčený z jedoucího auta.

Obr. příloha č. 33

Obr. příloha č. 34

Na začátek reportáže ČT je zařazena ceremonie z bavorského Vilsecku před odjezdem vojáků. Zblízka je natočena vlající americká vlajka a střelící kanón. Krátký záběr je věnován také dodávce s amplicionem a nápisem *War is over* (sic).

Obr. příloha č. 35

Obr. příloha č. 36

Čtená zpráva na Barrandově je uvedena i ukončena stejným záběrem projíždějícího kamionu s americkou vlajkou. Kromě několika záběrů konvoje a vojáků se soustředí hlavně na již zmíněnou dodávku s amplionem, která průjezd amerického vojska nejspíše protestuje. V záběru této televize ale dodávce chybí nápis „*War is ower*“.

Obr. příloha č. 37

Zvuková složka

Nejvýraznějším prvkem u všech televizí s výjimkou Barrandova je hluk, který způsobují vozidla, jedoucí po dálnici. ČT je v jednom případě dokonce používá jako gerojš. Hluk je tak silný, že reportér udělá pauzu ve svém komentáři, a až po skončení pokračuje. ČT a Nova zachycují v rámci gerojše výstřel z kanónu a zvuky americké hymny při ceremoniálu před odjezdem do České republiky. Barrandov v rámci čtené zprávy synchronní zvuky potlačil a na pozadí je tak slyšet jen dynamická hudba, typická pro sled čtených zpráv tohoto kanálu.

Role reportéra

Verbální projev

Reportér na Nově klade velký důraz na číselné údaje reportáže: váha vozidel, ráže zbraní, počet členů posádky a strojů na cestě. Nova také jako jediná televize zmiňuje, že se nejedná jen o americké a britské, nýbrž i o rumunské vojáky.

Reportérova promluva není zcela spisovná a objektivní: svědčí o tom výrazy jako „Kolona se šine 60km rychlostí“ – 00:55 nebo „Hlavní odstrašující silou jsou obrněnci Striker“ – 01:28.

Textu občas chybí souvislosti, jako například v po sobě jdoucích větách: „[Kolona] musí také stavět na tankování. Palivo má ale vlastní. Přilákala tentokrát jen pár zvědavců“ – 00:58.

I Prima zmiňuje v reportáži čísla, spojená s projíždějící armádou. Zajímavostí je, že se v promluvách střídají dva reportéři. Příspěvků se snaží dodat na dramatickosti prohlášením o problémech po cestě, která ale osoba vypovídající na kameru vyvrátí:

- Asynchron reportérky:

„Ani v Čechách se ale cesta neobešla bez komplikací a menšího zpoždění“.

- Mluvčí logistiky na kameru:

„Je tam pár drobnějších poruch, ale nic závažného, na místě byly odstraněny.“ – 00:52

Dalším podobným pokusem zaujmout divákovu pozornost je sdělení reportérky, že jeden z amerických vojáků v Německu vypadl z vozidla a leží v nemocnici. Tvzení však nedoprovází žádné záběry ani výpovědi relevantních osob.

Reportérka vyzpovídala jednoho z amerických vojáků; jeho anglicky mluvené svědectví je pro diváky zdánlivě simultánně tlumočeno do češtiny, při bližším zkoumání je však slyšet, že se originální promluva ne zcela shoduje s překladem:

- Americký voják (originál):

„The journey was a lot of fun. We got up early this morning and there was a very nice weather, we got to see a lot of countryside and see the people, see a lot of people waving at us from the side of the road.“

Překlad Prima:

„Z Německa jsme vyrazili brzy ráno, po cestě nás vyhlížela spousta lidí, kteří se přijeli podívat na naše vozidla. Cítili jsme podporu, takže to bylo báječné, pozorovat ty spousty lidí“ – 01:06.

Zatímco podle Novy se na kolonu přišlo podívat méně lidí než minule (*„jen pár zvědavců“*, viz výše), Prima účast lidí prezentuje jako vysokou: *„U silnic jich (lidí) stály desítky“ – 00:43.*

Kromě číselných údajů ohledně vojáků zmiňuje reportér *Událostí* termín „posílená předsunutá přítomnost“, který však nevysvětlí a jen dodá, že o něm rozhodlo loni NATO.

Na rozdíl od Primy není výpověď dvou z příslušníků armády tlumočena, nýbrž přeložena titulky, a to přesně.

Moderátorka ve čtené zprávě na Barrandově se věnuje především negativnímu vnímání vojáků v Česku. Text navíc spolu vůbec nesouvisí:

„Americký konvoj projíždí Českem a nabírá zpoždění. Například při příjezdu do kasáren ve staré Boleslavi ho provázely sprosté nadávky, neutichající hádky a taky ruská hudba“

– 00:02. Později se diváci dozvědí, že se tato informace se vztahuje k dodávce s amplionem a nápisem „*War is over*“, zmíněné již v předchozích oddílech.

Zatímco Nova zmínila několik a Prima desítky pozorovatelů konvoje, podle moderátorky na Barrandově vítaly armádu „stovky lidí“ – 00:13.

Neverbální projev

Reportér na Nově se ukazuje v příspěvku celkem třikrát, přičemž poprvé zcela neopodstatněně na německé základně. Ve zbývajících dvou případech je jeho výstup funkční – poprvé když stojí na německo-české hranici a komentuje projíždějící vojáky, protože působí jako *bridge* – divákovi pomáhá orientovat se po náhlé změně prostředí. Ve svém třetím vstupu se nachází uvnitř jednoho z vozů a vysvětluje, jak funguje vojenská technika. Divákovi tak poskytuje pohled „do armádního zákulisí“.

Obr. příloha č. 38

Reportáž na Primě uvádí hned dva reportéři, kteří se střídají i v dohromady čtyřech stand-upech a jejichž role je stejná jako na Nově – přemostit různá místa, kterými vojáci prochází. K tomu dodávají faktické informace, jako například ve třetím vstupu, kdy reportérka stojí u silnice, kterou právě projíždějí vojáci, a diváka informuje o vzdálenostech, které konvoj ujel a má před sebou. Přítomnost dvou reportérů je nejspíše vysvětlitelná logistickými důvody – jeden reportér by nebyl schopný dostat se na všechna místa tak, aby stihl zachytit i konvoj.

Prezentace reportáže druhou reportérkou sleduje cíl navodit co největší dramatičnost – u již zmíněných vět o nabírání zpoždění a nehodě vojáka velmi výrazně intonuje.

Reportér ČT rovněž komentuje odjezd vojáků z Německa směrem do České republiky. V tomto případě ale neplní stejnou funkci jako předchozí reportéři, protože se nachází v místě, kde se reportáž již točila. Působí tedy spíše jako průvodce.

U televize Barrandov se vzhledem k charakteru příspěvku (čtená zpráva) reportér nevyskytuje vůbec.

Shrnutí

Obrazová složka

Vizuální pojetí tématu je u všech televizí podobné – jedná se především o vojenská vozidla, výpovědi vojáků a přihlížejících, případně o záběry z míst, kde se vojenské posily zrovna nacházejí. Jedinou výjimku tvoří Barrandov, který se soustředí hlavně na protestující dodávku s amplionem.

Zvuková složka

Všechny televize – opět až na Barrandov – nejvíce využívají ruchů, popřípadě gerojšů spojených s hlukem vozidel americké armády. ČT a Nova navíc přidávají i ukázkou americké hymny a výstřel z kanónů v rámci ceremonie ve Vilsecku.

Role reportéra

Verbální projev

Nova, Prima a Barrandov se reportáži snaží dodat na zajímavosti, popřípadě dramatičnosti, emočně zabarvenými výrazy. Prima za tímto účelem dokonce sděluje nepřesné nebo nijak nepodložené informace, z nichž některé jsou v rámci reportáže vyvraceny. Prima, Nova a ČT uvádí četná číselná data ohledně konvoje. V údajích o celkovém počtu přihlížejících se televize rozcházejí – uvádí se od několika lidí až po stovky fanoušků.

Neverbální projev

Reportér v příspěvku na Nově funguje jako průvodce, spojovací článek mezi jednotlivými lokacemi a také divákům zprostředkovává bližší pohled na to, jak funguje vojenská technika. Reportér ČT zastává pouze první, zatímco reportéři Primy druhou uvedenou funkci.

3.6. Neděle 26.3.2017

3.6.1. Kontroly na tržnici Sapa

Celní a finanční správa kontrolovaly, jestli prodejci na tržnici Sapa mají v pořádku elektronickou evidenci tržeb (EET). O události informovaly tři televize – ČT a

Barrandov formou čtené zprávy po čtvrté a sedmé reportáži a Prima jako pátou reportáž.

Obrazová složka

Zatímco Prima a ČT prezentují vlastní obrazový materiál ze zásahu na tržnici, Barrandov použil záběry zpravodajské agentury Aktu.cz, takže se zdá, že se novináři na místě ani nevyskytovali. Prima a ČT kromě toho natočily i svědectví relevantních osob jako zástupce Finanční a Celní správy nebo samotných prodejců.

Zvuková složka

U žádného z příspěvků nehrají okolní zvuky žádnou roli – ČT a Barrandov příspěvek postavily pouze na čtení informací v asynchronu (Barrandov s dynamickou hudbou na pozadí) a Prima ruchy potlačila, takže je v reportáži slyšet jen mluvené slovo, ať už reportéra či osob podávajících výpověď.

Role reportéra

Verbální projev

Zatímco zvukové a obrazové pojetí je u všech příspěvků srovnatelné, jejich obsah, co se týče projevu reportéra (resp. moderátora) se velmi liší, vezmeme-li Primu na jedné straně a Barrandov a ČT na straně druhé. Ty událost pojaly věcně a oba moderátoři upozorňují především na číselné údaje spojené se zásahem (nedostatky u deseti procent obchodníků, dvě fáze kontrol, pokuty za celkem 70 tisíc korun, atd.) Oproti tomu reportér na Primě nezmiňuje žádná konkrétní data. Dění na tržnici komentuje zaujatým způsobem a obchodníky svým projevem ponižuje. Jako příklad můžeme uvést následující dvě promluvy:

„Třeba v této prodejně systém nefungoval. Najednou stačilo pár minut na jeho opravu.“
– 00:27

„A teď dobře poslouchajte, jaké mají obchodníci výmluvy, když se jich jdeme zeptat.“ –
00:48

Projev moderátora, uvádějícího reportáž ze studia, není předmětem zkoumání této práce, avšak pro lepší ilustraci zaujatosti a neobjektivitě této reportáže je vhodné ji na tomto místě výjimečně citovat:

„Nerozumíme, nevíme, neznáme, neumíme, není naše. Tušíte správně, celní a finanční správa vyrazila na kontrolu do pražské tržnice Sapa.“ – 00:00

O to ironičtěji zní i poslední moderátorova věta, ve které se zmiňuje o „objektivitě“, v rámci které reportér podotkl, že se našli i „vzorní prodejci“.

Neverbální projev

Neverbální projev lze v tomto případě analyzovat pouze u reportáže televize Prima. Ten zde pouze dokresluje reportérův již výše zmíněný verbální neobjektivní projev. Novinář velmi aktivně zasahuje do dění tím, že se honí za jedním z prodejců, kteří EET neměli v pořádku a snaží se z něj dostat komentář. Poté, co mu prodejce unikne a pokyne, ať se zeptá jiných prodejců, přesouvá se reportér k nim. I zde se bez úspěchu pokouší sehnat jejich vyjádření.

Obr. příloha č. 39

V závěru reportáže se novinář opět objevuje před kamerou ve stand-upu, kdy divákovi vysvětluje, že kontroly budou trvat možná ještě několik týdnů vzhledem k velikosti tržnice. Informaci o velikosti areálu reportér zdůrazňuje gestem, které však kvůli jeho pozici není výmluvné; v tomto případě by bylo vhodnější, kdyby bylo tvrzení ilustrováno záběry, zdůrazňující velikost tržnice spíše než reportérův stand-up.

Obr. příloha č. 40

Shrnutí

Obrazová složka

ČT a Prima natočily vlastní materiál na místě a pořídily také výpovědi kontrolorů, respektive prodejců. Barrandov použil záznamy zpravodajské agentury a pouze jimi podložil čtenou zprávu.

Zvuková složka

Kromě mluveného slova a podkresové hudby v případě Barrandova se v příspěvcích nevyskytují žádné zvuky.

Role reportéra

Verbální projev

Projev moderátorů ČT a Barrandova je objektivní, stručný a věcný – prezentují fakta a data, spojená s návštěvou kontrolorů na tržnici. Reportáž Primy je naproti tomu koncipována velmi zaujatým způsobem, kdy se reportér i moderátor ve studiu povyšují nad prodejce a hrají na lidské emoce na úkor informativnosti reportáže.

Neverbální projev

Jediný příspěvek, kde lze posoudit i neverbální projev, je reportáž televize Prima, ve které reportér aktivně zasahuje do dění a pokouší se získat vyjádření prodejce. Jeho neverbální projev odpovídá tomu verbálnímu. Jeho závěrečný stand-up je navíc neopodstatněný, protože dostatečným způsobem neilustruje jeho slova.

3.6.2. Protikorupční protesty v Rusku

V několika desítkách ruských měst přišli lidé demonstrovat proti korupci ve státě. Policie většinu z protestních akcí nepovolila a proti demonstrantům zasáhla. Demonstrace vyvolal vůdce ruské opozice Vladimir Navalnyj. Reportáž o události přinesly českým divákům tři televize – Nova, ČT a Prima a odvysílaly ji jako třetí, sedmou, respektive devátou v pořadí.

Obrazová složka

Jelikož ani jedna televize záběry neozdrojovala, nelze s úplnou přesností říct, které z nich pochází přímo od reportérů na místě, a které jsou odkoupené. Vzhledem k tomu, že jediná ČT prokazatelně měla v místě protestů svého reportéra, se však dá předpokládat, že aspoň část obrazového materiálu je její vlastní. Prima i Nova nejspíše použily záběry cizích televizí a agentur. Svědčí o tom i záběr na sochu Puškina s vrtulníkem v pozadí, případně demonstrací ve Vladivostoku, které se objevují u obou stanic.

Obr. příloha č. 41

Obr. příloha č. 42

Obr. příloha č. 43

Obr. příloha č. 44

V rámci ilustračních záběrů zachycuje Prima Navalného při předvolební kampani, Nova naopak současného ruského prezidenta Vladimira Putina při jednání s francouzskou kandidátkou na prezidentský post Marie Le Pen. Přidává i záběry z mobilního telefonu, pravděpodobně jednoho z účastníků demonstrace.

Nova i ČT do reportáže zakomponovaly i ukázky z Navalného filmu, který demonstrace vyvolal.

Ačkoli všechny televize zmiňují i Navalného zatčení, žádná z nich nemá videozáznam. Prima tak přidala do reportáže alespoň fotografie.

Obr. příloha č. 45

ČT a Prima dávají prostor k vyjádření účastníkům protestů, s tím rozdílem, že reportér ČT přímo vyzpovídá jednoho z demonstrantů (což lze poznat minimálně podle mikrofonu, do kterého zpovídáný odpovídá), zatímco Prima nejspíše používá materiál odkoupený od jiného zdroje.

Obr. příloha č. 46

Obr. příloha č. 47

I v tomto případě je výpověď ponechána v původním znění a pouze přeložena titulky.

Zvuková složka

Vzhledem k tématu reportáže ponechaly tentokrát všechny televizní stanice ruchy z místa demonstrací. Prima na pozadí přidala akční hudbu, a to i přesto, že přes hluk demonstrantů není skoro vůbec slyšet. Nova a ČT skandování účinkujících použila také jako gerojš. ČT jej jako jediná z televizí podložila titulky s překladem, čímž gerojš obohatila i o jeho význam. V reportáži je rovněž slyšet hukot vrtulníku dohlížející na akci seshora.

Obr. příloha č. 48

Role reportéra

Verbální projev

Co se týče slohové stránky, jsou všechny reportáže podobné, protože všechny o události informují stručně a výstižně a uvádějí mnoho číselných údajů. Právě v těch se ale příspěvky nejvíce rozcházejí.

Zatímco ČT tvrdí, že podle policie se protestů v Moskvě zúčastnilo zhruba osm tisíc lidí (a podle opozice mnohonásobně více), reportér na Primě mluví o „stovkách“. Nova o tomto údaji nemluví a sděluje pouze, že celkově se v Rusku sešly „desetitisíce lidí“.

Počet zatčených je podle ČT více než 500, Nova uvádí stovky, zatímco Prima mluví o „desítkách“.

Jako zajímavost lze uvést, že ČT jako jediná zmiňuje, že ne všechny demonstrace byly zakázané, nýbrž že zhruba jedna pětina povolení dostala.

Neverbální projev

Jak již bylo zmíněno, jedině reportér ČT se objevil na místě demonstrací. Odtud také pochází jeho stand-up, který je velmi autentický – nachází se mezi demonstranty, kteří křičí tak hlasitě, že slovo reportéra skoro není slyšet. Reportér tak na diváka přenáší atmosféru a zprostředkovává mu informace přímo z centra dění.

Obr. příloha č. 49

Shrnutí

Obrazová složka

Nova, ČT i Prima zachycují demonstranty a jejich srážku s policií; jen v případě ČT se dá uvažovat o tom, že alespoň některé záběry jsou její. Videozáznam ze zatčení původce demonstrací Alexeje Navalného chybí všem televizím; Prima proto přidává alespoň fotografie. ČT a Prima uvádí i výpovědi účastníků demonstrace; v případě ČT se dokonce jedná o autentickou výpověď přímo pro ni. Ilustrační záběry zahrnují Navalného při předvolební akci v případě Primy a Putina při jednání s Le Pen v případě Novy.

Zvuková složka

Všechny televizní stanice použily ve svých reportážích ruchy z protestu jako pokřiky demonstrantů a policie. ČT a Nova jich částečně využila i jako gerojše. ČT přitom výkřiky účastníků demonstrace přeložila za pomoci titulků. Kromě těchto ruchů použila Prima také dynamickou hudbu na pozadí.

Role reportéra

Verbální projev

Televize se lišily v číselných údajích souvisejících s demonstracemi, a to v řádu desítek, stovek i tisíců. ČT jako jediná dodala, že ne všechny protestní akce byly úřady zamítnuty.

Neverbální projev

Stand-up se vyskytuje pouze v příspěvku ČT, kdy se reportér nachází přímo v centru dění mezi demonstranty a podává odtud svědectví divákům. V ostatních reportážích se nevyskytuje žádný výrazný rys neverbálního projevu reportéra.

3.6.3. Bohuslav Sobotka v nemocnici

Premiér Bohuslav Sobotka po návratu ze summitu v Římě ihned navštívil nemocnici; podle mluvčího vlády nešlo o nic vážného, jednalo se údajně jen o nachlazení a zánět dutin. O události informovaly Nova, Prima a Barrandov, a to prostřednictvím reportáže na desátém místě v případě Novy, čtenou zprávou po páté reportáži na Primě a vstupem moderátora, následovaným telefonní výpovědí mluvčího vlády na Barrandově. Tento příspěvek byl odvysílán jako čtvrtý.

Obrazová složka

Záběry Sobotky uvádí všechny televize, jen v případě Novy se však jedná o materiál natočený v rámci římského summitu. Ostatní televize použily ilustrační záběry z jiných schůzí, kterých se premiér účastnil. Pouze Prima zařadila jeden krátký střih na Sobotku z aktuálního setkání.⁷ Nova příspěvek bulvarizovala a dramatizovala tím, že ze summitu vybrala i ty záběry, ze kterých podle reportéra vyplývá, že se premiér necítí dobře.

⁷ Souzeno dle stejné kravaty, jakou má Sobotka na záběrech Novy, kde se prokazatelně nachází na summitu.

Obr. příloha č. 50

Nova také přidala archivní záběry na Sobotku v nemocnici po napadení do týlu. Následují rovněž záběry na osobu, která je pravděpodobně útočníkem a nejspíše se nachází v soudní síni v rámci soudního procesu.

Obr. příloha č. 51

Některé záběry na premiéra jsou zpomalené, nejspíše pro větší dramatický efekt.

Zvuková složka

Nova v reportáži všechny zvuky zcela potlačila a ponechala jen reportérův asynchron a telefonickou zpověď mluvčího vlády. Toho uvedl i Barrantov. Prima do čtené zprávy

nezakomponovala žádné další prvky; moderátorův hlas podkreslila dynamickou hudbou.

Role reportéra

Verbální projev

Nova podává ze všech televizí nejvíce informací, například o časovém údaji, kdy premiér nemocnici navštívil, nebo i neověřenou informaci „některých médií“, že Sobotka utrpěl „nespecifikovanou zlomeninu“. Již zmíněné záběry, na kterých se Sobotka údajně necítí dobře, reportér tímto způsobem také okomentovává – premiér podle něj není „zcela v kondici“. Reportér také připomíná politikovy dřívější návštěvy nemocnice. Prima oproti tomu ve čtené zprávě zmiňuje jen některé informace, jako například druh onemocnění, ujištění, že nejde o nic vážného, či návštěvu motolské nemocnice. Poněkud jiným způsobem je podána zpráva na Barrandově – reportér zde nemluví o summitu přímo, nýbrž o „pracovní cestě do Itálie“. Rovněž v tomto kontextu jako jediná televize zdůrazňuje, že Sobotka měl „celkem náročný program“ a že se sešel i s papežem.

Neverbální projev

Jediný stand-up najdeme u televize Nova, kdy reportér ukazuje na budovu motolské nemocnice, a diváka informuje, že byl zde Sobotka vyšetřen. Protože se jedná o náhlou změnu lokality, můžeme předpokládat, že reportér zde hraje i roli *bridge*. Avšak vzhledem k tomu, že první záběr míří jen na budovu a až následně švenkem sjede na reportéra, lze říci, že tento výstup před kamerou slouží spíše k dynamizaci příspěvku, aby se v reportáži nevyskytovaly jen záběry ze summitu.

Shrnutí

Obrazová složka

Na záběrech všech televizních stanic se objevil premiér Sobotka, ale jen Nova a částečně Prima použila materiál, natočený přímo v rámci summitu; Barrandov odvysílal záběry z jiných schůzí. Nova přidala i archivní záběry, týkající se Sobotkova předchozího pobytu v nemocnici.

Zvuková složka

Nova a Barrandov použily telefonickou výpověď mluvčího vlády; Prima projev moderátor pouze podkreslila hudbou, používanou k dynamizaci čtených příspěvků. Všechny ostatní zvuky televize potlačily.

Role reportéra

Verbální projev

Nejneutrálněji o události informuje Prima, která zmiňuje pouze základní údaje. Nova příspěvek bulvarizuje spekulacemi jiných médií a přímým poukazováním na to, že se premiér necítil dobře. Barrandov událost podává odlišným způsobem, zdůrazňuje premiérovu vytíženost a nabízí i takové informace, které ostatní televize neuvedly, například Sobotkovo setkání s papežem.

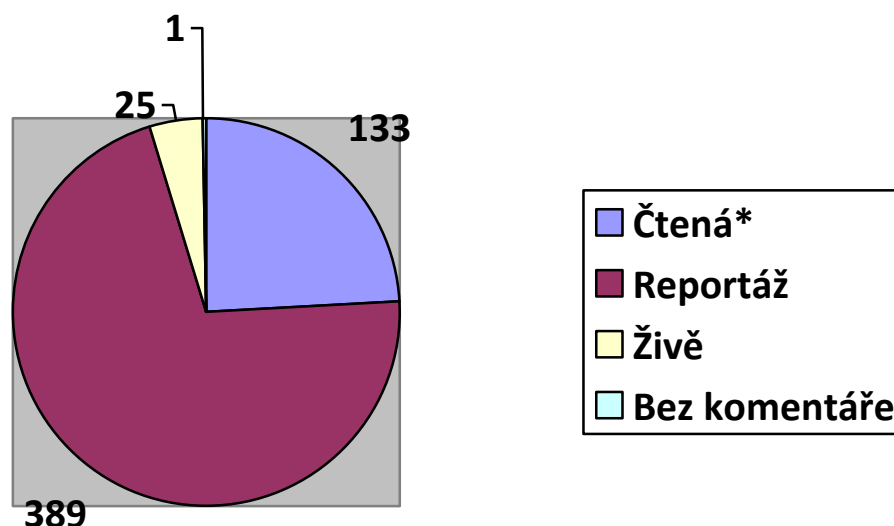
Neverbální projev

Jediný stand-up se vyskytuje na Nově, kdy reportér k přerušení monotónnosti záběrů ze summitu ukazuje divákovi budovu nemocnice, kterou Sobotka navštívil.

4. Shrnutí

Ve sledovaném týdnu 20.-26.3.2017 se ve hlavních zpravodajských relacích čtyř celostátních televizí (Nova, ČT, Prima, Barrandov) vyskytlo celkově 548 příspěvků. Z tohoto počtu bylo celkem asi 24 procent čtených zpráv, 71 procent reportážních příspěvků a čtyři procent živých vstupů. Zbylé jedno procento tvoří zpráva bez komentáře.

Všechny příspěvky

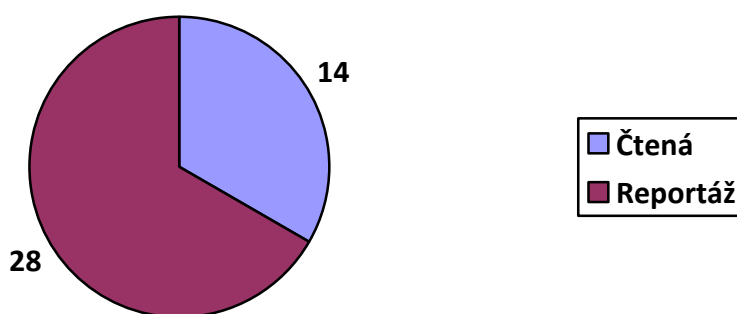

Graf. znázornění č. 1

*V případě čtených zpráv je nutno dodat, že se jedná o hrubé zjednodušení, při kterém byly do této kategorie zahrnuty veškeré zprávy čtené moderátorem ze studia. Tyto zprávy mohly být doplněny jak ilustračními záběry, tak vysvětlující grafikou na plazmové obrazovce, případně výpovědí relevantních osob k danému tématu. K popsanému zjednodušení došlo z důvodu toho, že ČT v rámci *Událostí* uvádí velké množství zpráv, které představují kombinaci několika postupů – plazmy s infografikami, ilustračními fotografiemi či videi, živých vstupů reportérů i relevantních osob, reportáží, apod. Jak již bylo uvedeno v teoretické části, žánry televizního zpravodajství se neustále proměňují a kombinují a je nesnadné je zařadit a zevrubně popsat. Zejména se tato neuchopitelnost týká právě ČT, a to díky existenci zpravodajského kanálu ČT24. Zprávy zde běží nepřetržitě, a tak se v průběhu dne i opakují s různými obměnami, tj. událost, která byla ráno zachycena pomocí živého vstupu a ilustračních záběrů, může později být doplněna reportáží, infografikou s aktuálními údaji apod. Naopak na závěr dne může být událost již jen zmíněna v rámci krátké studiové zprávy. Některé takto kombinované příspěvky přebírají do svého vysílání právě *Události*.

Z těchto 548 zpráv se celkem 42 shodovalo u minimálně tří zkoumaných televizních stanic. To znamená, že stanice vysílaly příspěvky o stejných událostech v cca 8 procentech případů. Z těchto 42 příspěvků bylo pak 67 procent reportážních příspěvků a 33 procent čtených zpráv. Rozložení typů příspěvků je tedy jak celkově, tak i u společných případů srovnatelné.

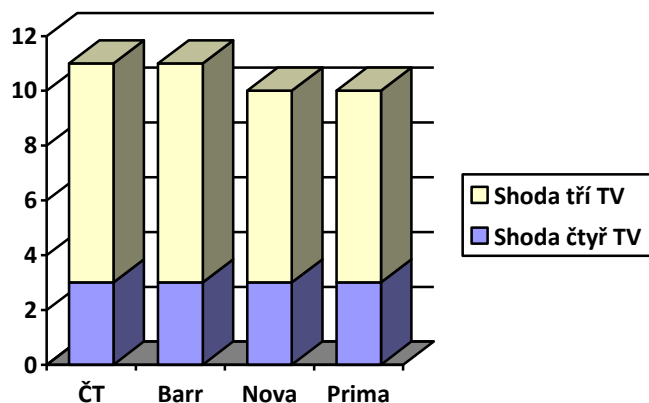
Typy příspěvků - společné

Graf. znázornění č. 2

Společných pro všechny čtyři televize však bylo jen celkem 12 příspěvků, vztahujících se ke třem událostem. Zbylých 30 příspěvků, vztahujících se k deseti událostem, bylo

zpracováno vždy jen třemi stanicemi, z nichž ČT a Barrandov mají osm shodných příspěvků a Nova a Prima sedm.

Graf. znázornění č. 3

Ze 13 témat, která byla televizím společná, se tři týkala politiky, tři zahraničního a sedm domácího dění.

Různé stanice událostem přikládaly rozdílnou závažnost, o čemž svědčí umístění příspěvků v rámci relace a jejich délka. Následující tabulka znázorňuje událost po události pořadí, ve kterém jednotlivé televize příspěvky odvysílaly, a jak dlouho každý z nich trval; příspěvky jiného typu než reportážní zprávy jsou vyznačeny tučně:

Příspěvky	Pořadí příspěvků				Délka příspěvků (min)			
	Nova		ČT		Prima		Barrandov	
1. Zeman			5.	00:35	3.	01:50	6.	02:32
2. Janoušek	9.	01:33	16./17.	04:17	4.	01:37		
3. Obyvatelé	6.	00:16	1.	02:31			5.	00:46
4. Nosorožci	6.	00:13	16.	01:55			8.	01:40
5. Štáchová	7.	02:06	11.	01:49			3.	02:13
6. Špinarová	8.	02:07			11.	00:26	7.	00:23
7. Dahlgren	11.	03:35	10.	01:59	14.	00:34	9.	00:25
8. Kardinál Vlk	1.	02:10	7.	02:12	6.	02:12	3.	01:57
9. US konvoj	7.	01:51	17.	01:56	3.	01:25	4.	00:27
10. Změna času			9.	00:20	10.	01:51	2.	01:33
11. Sapa			5.	00:34	8.	01:38	5.	00:22

12. <i>Protesty RU</i>	3.	01:35	7.	02:03	9.	01:31	
13. <i>Sobotka</i>	10.	01:11			6.	00:15	4. 00:40

Graf. znázornění č. 4

Tabulka znázorňuje události, kterým se věnovala většina televizí, čili takové, o kterých můžeme předpokládat, že jsou důležité a mají celostátní význam. Můžeme však vyzorovat, že především Prima a Barrandov těmto zprávám přiřkládají důležitost spíše okrajovou – Prima zpracovala tři z nich formou krátké čtené zprávy a tři další vynechala zcela; Barrandov vynechal události jen dvě, zato o šesti dalších informoval pouze zprávou čtenou, jejíž rozsah nepřesahuje jednu minutu. O něco lépe si v tomto ohledu vede Nova, která sice vynechala témata tři, formou krátké zprávy však zpracovala jen další dvě události.

Shrnutí zkoumaných oblastí

Následující část stručně shrne výsledky sledování tří oblastí příspěvků – obrazovou a zvukovou složku a roli reportéra.

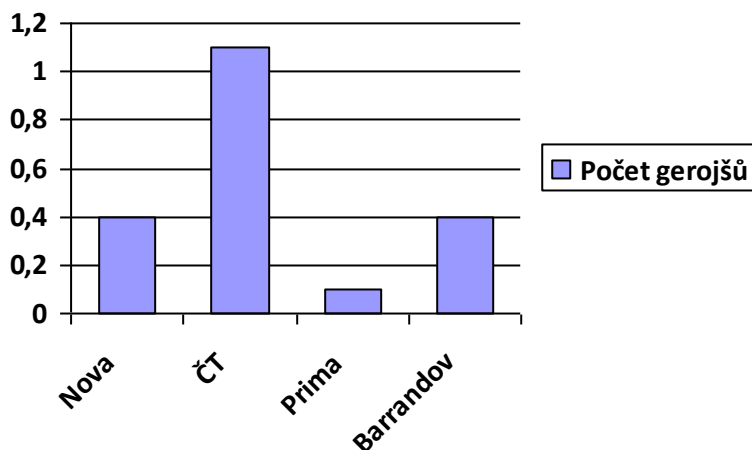
Obrazová složka

V příspěvcích převažují rámcové záběry. Ilustrační se vyskytovaly u událostí, ke kterým rámcové záběry nelze pořídit, jako například nárůst počtu obyvatelstva. Některé televize ovšem použily ilustrační záběry i v případech, kdy by byly vhodnější rámcové. Důvodem byl nejspíš chybějící odpovídající obrazový materiál. Ne vždy přitom televize využívaly záběry, pořízené televizními kamerami – příspěvky obsahovaly rovněž videa z mobilních telefonů, bezpečnostní kamery nebo záběry jiných firem. Vyskytovaly se i archivní záběry, a to v případě, kdy se jednalo o připomenutí určité minulé události, která měla souvislost s vysílaným obsahem.

V souvislosti se subjektivitou a bulvarizací je nutné zmínit, že se v několika případech lišily způsoby podání události právě volbou záběrů z ní. Nejlépe tuto problematiku znázorňuje rozlišné podání návštěvy Olomouckého kraje prezidentem Zemanem, kde se výběrem obrazového materiálu zcela změnil charakter i obsah reportážní zprávy. Jako další příklady mohou sloužit sugestivní záběry premiéra Sobotky či záběry ze soukromého života Věry Špinarové.

Zvuková složka

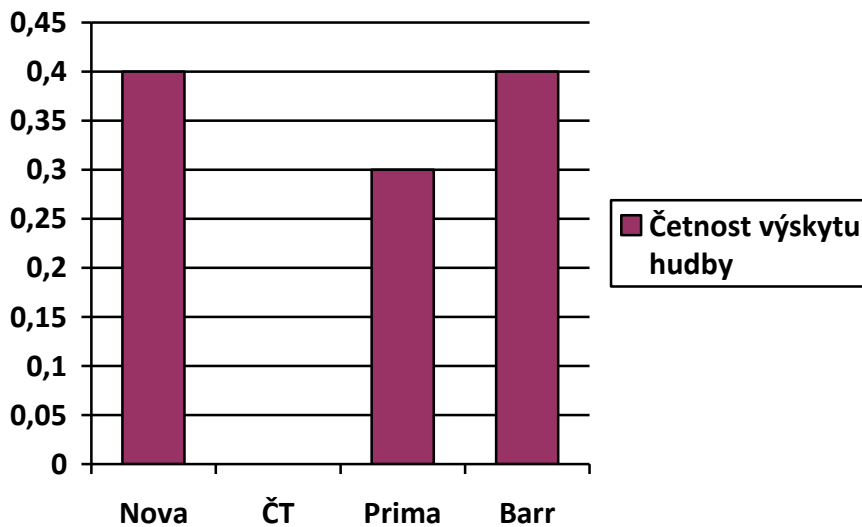
Jednou z výzkumných otázek této práce bylo použití gerojšů. Protože se tento druh ruchu vyskytoval pouze v reportážních zprávách, budeme v následující statistice počítat pouze s nimi. Můžeme tak říci, že ČT gerojš použila v osmi příspěvcích celkem devětkrát, průměrně tedy více než jeden zvuk za reportáž. Nejhorší poměr má Prima s jedním gerojšem při sedmi reportážích a stejný výsledek mají Barrandov se dvěma gerojši z 11 reportážních zpráv a Nova se třemi gerojši při osmi odvysílaných zprávách.

Graf. znázornění č. 5

Tyto gerojše pak televize použily tradičním způsobem – k navození atmosféry či přiblížení události divákovi. Použity byly nejvýmluvnější zvuky v rámci zpracovaného tématu.

Co se týče hudby, bylo zjištěno, že televizní stanice – alespoň ty komerční – používají ve svých reportážích hudbu jako podkres, a to k vyvolání emocí u diváka. Zde se opět jedná pouze o hudbu použitou pouze v rámci reportáže, byly tedy vyloučeny čtené zprávy podkreslené dynamizující znělkou, typickou pro zpravodajskou relaci dané televize. Nova použila hudbu ve třech případech z osmi, Prima ve dvou ze sedmi, Barrandov ve dvou z pěti a ČT hudbu nezakomponovala do ani jedné ze svých osmi reportáží.

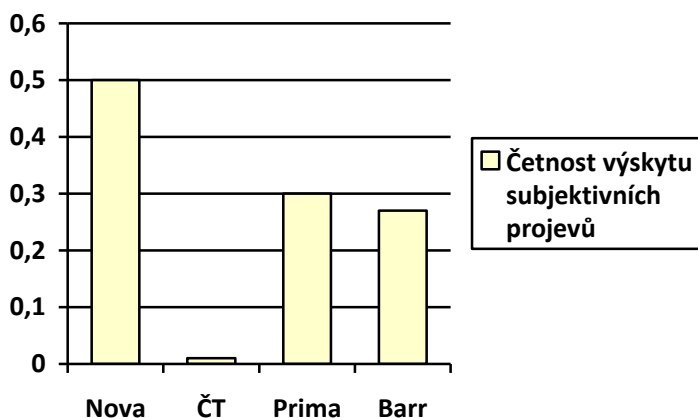
Graf. znázornění č. 6

Role reportéra

Verbální projev

Analýza verbálního projevu reportérů, příp. moderátorů odhalila, že je nejstručnější a nejméně výstižný ČT. Informace divákovi předává krátkými a výstižnými větami, někdy dokonce i nevětnými celky. Naopak Prima ve velké míře používá velká, složitá souvětí nabitá informacemi, která se tak stávají nepřehlednými. Promluva se také v mnoha případech vyznačuje slohovými nedostatky. Obdobný problém lze najít i v příspěvcích na Nově, avšak v menší míře.

Odklon od nezaujatého informování a tendence k bulvarizaci a senzacionalismu byly zaznamenány především u komerčních televizí, v největší míře na Nově, následovanou Primou a Barrandovem. U televize Nova byla neobjektivita zaznamenána v polovině všech zkoumaných příspěvků; následují Prima a Barrandov. ČT výběrem jazykových prostředků reportáž částečně hodnotila pouze v jednom případě.

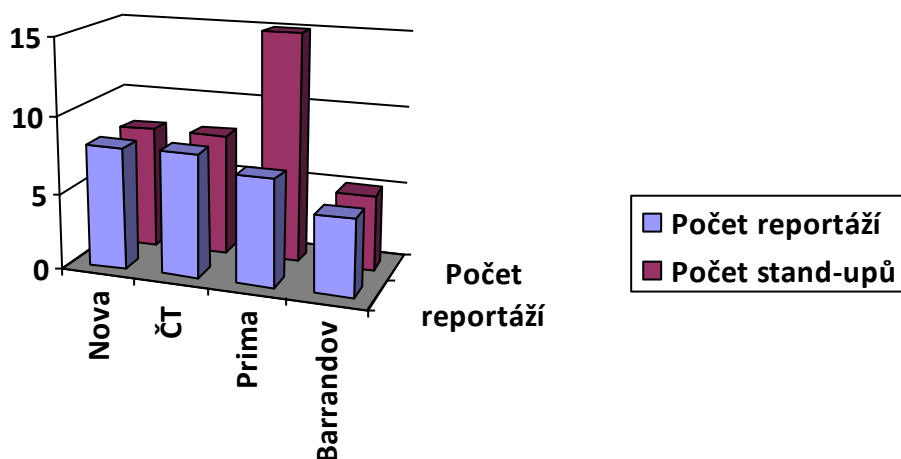
Graf. znázornění č. 7

Subjektivita v jazykovém projevu novinářů nebyla v této práci nebyla rozebrána příliš detailně, neboť není předmětem zkoumání; toto téma by si ale hlubší analýzu bezesporu zasloužilo, zejména u případů, jako je reportáž o kontrole v pražské tržnici Sapa na Primě či moderátorův projev na Barrandově ohledně národností menšin žijících v České republice. Takové podání skutečnosti se totiž dotýká i problematiky etiky a šíření určitých nálad mezi veřejností prostřednictvím masmédií.

Všechny televize používaly ve velké míře i číselné údaje, avšak v některých z nich se rozcházely. V některých případech je důvodem nejspíše nesprávné použití zdrojů či lidský omyl; například uvedení jiného počtu účastníků demonstrací v Rusku však může být politicky motivováno.

Neverbální projev

Jako hlavní ukazatel významnosti reportéra u jednotlivých televizí byl stanoven stand-up. V závislosti na jejich počtu v rámci reportáží tak může být určeno, do jaké míry připadá vedoucím televize důležité předvést reportéra divákům na obrazovce. Zatímco na Nově, ČT a Barrandově se reportéři vyskytli na obrazovce v průměru jedenkrát za reportáž (z celkového počtu sedmi až osmi reportáží), v případě Primy se jedná o více než dvojnásobek, tj. novináři před kamerou stáli celkem 15krát v průběhu sedmi reportáží.

Graf. znázornění č. 8

Mnoho z nich přitom nebylo nijak účelných a sloužily tak pouze pro vlastní prezentaci reportéra divákovi. O této politice ostatně vypovídá i vsuvka v rámci zpravodajské relace televize Prima, kdy jednotliví reportéři mají svůj vlastní „medailon“ s ukázkami jejich reportáží a jejich jmény.

Ostatní stand-upy však své opodstatnění měly – reportéři v nich totiž sloužili jako *bridge*, k rozbití monotónnosti příspěvků či jako vysvětlující složka nebo průzkumníci v zájmu veřejnosti. Tyto role plnili v některých případech i reportéři na Primě.

V souladu s tím, co bylo zmíněno již v předchozích oddílech, zodpovídá práce i otázku, zda je reportér spíše neutrálním průvodcem či se aktivně zapojuje do dění. Větší tendence k autonomii najdeme u komerčních televizí, zejména pak u Primy. Reportéři ČT se ve zkoumaných reportážních zprávách ujali spíše neutrální role, divákovi událost vysvětlovali a provázeli ho děním.

5. Závěr/Summary

Předložená práce se pokusila na základě vybraného vzorku zpravodajských příspěvků analyzovat, jak současná česká televizní žurnalistika pracuje se zprávami. Zaměřila se přitom na čtyři celostátní televizní stanice, jimiž jsou Barrandov, Česká televize, Nova a Prima.

Česká, resp. Československá televize v tuzemské mediální krajině působí nejdéle, a to již od 50. let minulého století. Jako jediná ze zkoumaných stanic je veřejnoprávní, což se do jisté míry promítá i do obsahu a způsobu jejího zpracování. Zpravodajství totiž musí zahrnovat i témata relevantní pro menšiny, žijící na území republiky, ačkoliv nejsou z diváckého hlediska velmi atraktivní.

Televize Nova začala vysílat za začátku 90. let a dlouhodobě patří mezi nejsledovanější české stanice (Potůček 2013). Jejími silnými body jsou jak *Televizní noviny*, tak nekonečný seriál jako *Ordinace v růžové zahradě* či zábavné show jako *Český slavík* nebo aktuálně *Tvoje tvář má známý hlas* (Mediaguru 2013).

FTV Prima začala celorepublikově vysílat přibližně ve stejnou dobu jako Nova. Má i podobné zaměření a typologii programu, ale menší sledovanost (Smlsal 2014).

Nejmladší televize Barrandov začala vysílat až v roce 2009. Je alternativou k již existujícím televizním stanicím, což lze snadno vypočítat i z obsahu její zpravodajské relace. Cílová skupina této televize není zcela jasná; podle neozdrojované výpovědi na internetové encyklopedii Wikipedia se jedná o tzv. skupiny „husákových dětí“, čili o dospělé kolem 30 let. Podle programu televize Barrandov se dá odhadnout, že se jedná hlavně o matky na rodičovské dovolené a jejich děti. V rámci zpravodajství se zaměřuje na okrajové události, které ostatní televize primárně nezpracovávají, například opuštěná zvířata či tragické, popřípadě jinak divácky atraktivní lidské příběhy. Časový úsek pro sledování zpravodajství byl stanoven na jeden týden, konkrétně na 20.-26.3.2017. Záměrem bylo vybrat běžný týden, kdy se nebude konat žádná mimořádná událost, která by obvyklý obsah zpravodajských relací ovlivnila, například volby či sváteční dny jako Vánoce či Velikonoce. Záměr se ne zcela podařilo splnit kvůli teroristickému útoku spáchanému v Londýně 22.3.2017. Nutno podotknout, že reportáže ohledně této události nejsou součástí předložené diplomové práce, protože se téměř výhradně skládají ze záběrů cizích zpravodajských agentur a televizí, a nemají tak pro práci relevanci.

Televizní kanály se tematicky sešly v necelých osmi procentech případů. Jednalo se o příspěvky z oblasti politiky a domácího a částečně i zahraničního dění, vesměs tedy o události, které mají celospolečenský význam. I v těchto příspěvcích se však jednotlivé stanice lišily, a to jak délkou, tak žánrem a pojetím obsahu. Některé stanice dokonce o události neinformovaly vůbec.

Předložená práce mapuje pouze malou vybranou část televizního zpravodajství v České republice. Její výsledky však mohou sloužit jako podklad k dalšímu, rozšířenému a hlubšímu výzkumu, zaměřenému na větší výzkumný vzorek.

Summary

Based on a sample of news reports, the thesis attempted to analyze the way the contemporary Czech television journalism creates news. The main Czech television channels were analyzed: Barrandov, Česká televize, Nova and Prima. The televisions informed about the same topic in approx. eight percent of the cases. These were the news reports concerning politics, home affairs and partially also foreign affairs, i.e. events of a society-wide significance. However, the news reports differed in length, genre, and the contents. Some channels have not reported on some events at all.

The thesis is a survey of a small part of the television news reporting in Czech Republic. Its results, however, can be used as a base for another, more detailed research, operating with a wider range of data.

Použité zdroje

- Baran, Ludvík a Ilja Bojanovský. *Úvod do filmového obrazu*. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1987. 177 s.
- Boyd, Andrew a kol. *Broadcast Journalism. Techniques of Radio & Television News*. Focal Press, 2008. 377 s. ISBN 978-0-240-81024-9
- Carroll, Victoria McCullough. *Writing News for Television. Style and Format*. Iowa: Iowa State University Press, 1997. 290 s. ISBN 0-8138-2533-4
- Corcoran, Mark. *Drone Journalism Takes Off*. [online]. Citováno dne 10.2.2017. Dostupné na www: <<http://www.abc.net.au/news/2012-02-21/drone-journalism-takes-off/3840616>>.
- Česká televize. *Kodex České televize*. Praha, 2003. 46 s. ISBN 80-85005-46-8. Dostupné na www: <<http://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/kodex-ct/pdf/kodex-ct.pdf>>.
- Facing History and Ourselves. *Teaching Reporter: A Study Guide Created to Accompany the Film Reporter*. Brookline, 2010. 53 s. ISBN 978-0-9819543-5-6
- Goldberg, David a kol. *Remotely Piloted Aircraft Systems & Journalism. Opportunities and Challenges of Drones in News Gathering*. Reuters Institute for the Study of Journalism, červen 2013. Citováno dne 10.2.2017. Dostupné z www: <http://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/Remotely%20Piloted%20Aircraft%20and%20Journalism_0.pdf>.
- Kaderka, Petr a Martin Havlík. Vytváření televizních zpráv. *Sociologický časopis*, 2010, r. 46, č. 4, s. 537-567.
- Larson, Jerry a Barbara Croll Fought. *News in a New Century. Reporting in an Age of Converging Media*. Pine Forge Press, 1999. 339 s. ISBN 0-7619-8506-9
- Mayeux, Peter E. *Broadcast News. Writing & Reporting*. McGraw Hill, 1996. 432 s. ISBN 0-697-20151-1
- Mediaguru. *Nova chce rozvíjet vizuální žurnalistiku*. [online]. 19.3.2014. Citováno dne 4.3.2017. Dostupné na www: <<https://www.mediaguru.cz/2014/03/tv-nova-chce-rozvijet-vizualni-zurnalistiku/>>.
- Mediaguru. *Nejsledovanější TV pořady letošního podzimu*. [online]. 10.12.2013. Citováno dne 10.5.2017. Dostupné na www: <<https://www.mediaguru.cz/2013/12/nejsledovanejsi-tv-porady-letosniho-podzimu/>>.

- Minářová, Eva. *Stylistika pro žurnalisty*. Praha: Grada, 2011. 289 s. ISBN 978-80-247-2979-4
- Osvaldová, Barbora a kol. *Zpravodajství v médiích*. Praha: Karolinum, 2001. 155 s. ISBN 80-246-0248-2
- Osvaldová, Barbora a kol. *Zpravodajství v médiích*. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1899-9
- Potůček, Jan. *Týdenní podíly na sledovanosti u televizi – 2013*. [online]. Citováno dne 13.5.2017. Dostupné na www: <<http://www.digizone.cz/texty/tydenni-podily-na-sledovanosti-u-televizi-2013/>>.
- Prokop, Přemysl. *Teorie televizní a filmové tvorby*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988, 168 s.
- Smlsal, Matěj. *Nova v roce 2013 porazila ČT a vrátila se na trůn*. [online]. 2.1.2014. Citováno dne 10.5.2017. Dostupné na www: <<http://domaci.ihned.cz/c1-61504480-nova-porazila-ct-rok-2013-propadla-prima-sledovanost-media-televize>>.
- Šámal, Zdeněk. *Opatření ředitele zpravodajství*. [online]. Citováno dne 11.2.2017. Dostupné z www: <https://is.muni.cz/th/333425/fss_m/Priloha_P1.txt> a jako příloha této diplomové práce.
- Trampota, Tomáš a Martina Vojtěchovská. *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál, 2010. 293 s. ISBN 978-80-7367-683-4
- White, Ted a Frank Barnas. *Broadcast News. Writing, Reporting, and Producing*. Focal Press, 2010. 322 s. ISBN 978-0-240-81183-3
- Ústav pro jazyk český Akademie věd ČR. *Internetová jazyková příručka*. [online]. Dostupné z www: <<http://prirucka.ujc.cas.cz/>>.

Ostatní online zdroje:

- Dramatic video shows clubbers fleeing Bataclan theatre and clinging to windows amid gun attack. [online]. Citováno dne 12.2.2017. Dostupné z www: <<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/france/11995708/Dramatic-video-shows-clubbers-fleeing-Bataclan-theatre-and-clinging-to-windows-amid-gun-attack.html>>.
- Drone Journalism Lab. *About the Lab*. [online]. Citováno dne 10.2.2017. Dostupné na www: <<http://www.dronejournalism.org/about>>.

Pressweb Nova. *Multifunkční studio TV Nova*. [online]. Citováno dne 5.3.2017.

Dostupné online na www:

<<http://pressweb.nova.cz/clanek/tiskovezpravy/multifunkcni-studio-tv-nova.html>>.

Přílohy:

43 videí s reportážemi z praktické části práce (příloha práce na DVD nosiči)

51 obrazových příloh (screenshoty z reportáží)

8 grafických znázornění